

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΊΔΡΥΜΑ Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

“Λογιστικές Απάτες και Τρόποι Αντιμετώπισης τους”

Καφτάνης Βαγγέλης 14544 & Κατσαρός Κωνσταντίνος 14469

Επιβλέπων Καθηγητής: Θεόδωρος Παπαηλίας

Αθήνα, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικά στοιχεία.	
1.1 Εισαγωγή	5
1.2.Μικρές αναφορές για κάθε κεφάλαιο.....	5
Κεφάλαιο 2:Λογιστικές απάτες και οι κατηγορίες τους.	
2.1.Εισαγωγή.....	9
2.2.Λογιστική απάτη (Accounting Fraud).....	9
2.3.Κατηγορίες Λογιστικής απάτης	11
2.4.Λογιστικά πρότυπα και απάτες	12
2.4.1.Εισαγωγικά στοιχεία	12
2.4.2.Κυκλοφορούν Ενεργητικό	13
2.4.3.Πάγιο Ενεργητικό	17
Κεφάλαιο 3:Λογιστικά τεχνάσματα.	
3.1.Εισαγωγή.....	24
3.2.Αναφορά τεχνασμάτων.....	24
Κεφάλαιο 4:Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων του εσωτερικού σε συναλλαγές με το κράτος.	
4.1.Εισαγωγή.....	30
4.2.Μεθοδολογία έρευνας	30
4.3.Αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας.....	31
4.4.Συμπεράσματα.....	40
Κεφάλαιο 5:Παραποίηση οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων του εσωτερικού σε συναλλαγές με το εξωτερικό	
5.1.Εισαγωγή.....	43
5.2.Επιχειρηματολογία.....	43
5.3.Απάτη CarouseI	49
Κεφάλαιο 6:Μεγάλα οικονομικά σκάνδαλα	
6.1.Εισαγωγή.....	51
6.2.Η εταιρεία ENROR	52
6.3.Η εταιρεία WORLDCOM.....	54
6.4.Η εταιρεία PARMALAT.....	56

6.5.Η εταιρεία HEALTH MANAGEMENT INC	57
6.6.Η εταιρεία LEHMAN BROTHERS HOLDINGS INC	59
Κεφάλαιο 7: Τρόποι αντιμετώπισης λογιστικών απατών	
7.1.Εισαγωγή.....	62
7.2.Είδη ελέγχου.....	63
7.3.Υπηρεσία Δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος.....	65
7.4.Σώμα Δίωξης οικονομικού εγκλήματος.....	66
7.5.Ειδικά συνεργεία ελέγχου και επανελέγχου.....	67
Προσωπικά Συμπεράσματα.....	68
Βιβλιογραφία	71

Περίληψη

Στην εποχή της οικονομικής κρίσης και της κρίσης αξιών, καλπάζουν φαινόμενα λογιστικών απατών και φοροδιαφυγής, για την κερδοφορία της κάθε επιχείρησης και των μελών της. Τα οικονομικά και λογιστικά σκάνδαλα που συνέβησαν τα τελευταία χρόνια τόσο στην Αμερική όσο και στην Ευρώπη συγκλόνισαν ολόκληρο τον οικονομικό κόσμο και έφεραν στο προσκήνιο το θέμα της λογιστικής απάτης και τους τρόπους αντιμετώπισης της. Εξαιτίας των πολυάριθμων αυτών σκανδαλών η ανάγκη για την παροχή αξιόπιστων πηγών πληροφόρησης για τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων γίνεται ολοένα και πιο απαιτητική.

Ο ρόλος του κράτους αλλά και της ελεγκτικής αρχής αποκτά ιδιαίτερο σημαντικό χαρακτήρα τόσο για τον ιδιωτικό όσο και για τον δημόσιο τομέα, σε εθνικό αλλά και ταυτόχρονα σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναδειχθούν οι λογιστικές απάτες μια προς μια με τον τρόπο που εμφανίζονται στην καθημερινότητα μας αλλά και να διερευνηθούν τα τυχόν αίτια για τα οποία οι επιχειρήσεις οδεύουν σε τέτοιου είδους πράξεις. Επίσης να αναλυθούν οι τρόποι με τους οποίους το κράτος και η πολιτεία καλούνται να τις αντιμετωπίσουν.

Μια επιχείρηση μπορεί να αντιμετωπίσει το φαινόμενο των λογιστικών απατών και των παραποιήσεων των οικονομικών της καταστάσεων, δημιουργώντας αρχικά ένα θετικό περιβάλλον έλεγχου. Επιπροσθέτως με την πρόσληψη εντίμων ατόμων αποφεύγονται τα φαινόμενα άγνοιας και αμέλειας. Τέλος, η ανάπτυξη ενός ξεκάθαρα και κατανοητού κώδικα ηθικής, εκμηδενίζει όλες τις ενδεχόμενες παραλήψεις, που μπορούν να επιτευχθούν σε μια οικονομική δραστηριότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Στις σύγχρονες εποχές που διανύουμε και κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες έχει δημιουργηθεί το αίσθημα του έντονου ανταγωνισμού, της υψηλής κινητικότητας για την συνεχόμενη κατάκτηση όλο και μεγαλύτερου τμήματος της αγοράς αυξάνοντας περισσότερο, τους ήδη υψηλούς στόχους των επιχειρήσεων για περισσότερα κέρδη. Ως αποτέλεσμα οι εταιρίες (μεγάλες αλλά και αναπτυσσόμενες μεσαίες) να προβούν σε ενέργειες παράνομες, με λογιστικά τεχνάσματα ,που αντλούνται από παραθυράκια του νομού, και με παραποιήσεις λογιστικών στοιχείων και καταστάσεων, ούτως ώστε να εξυπηρετήσουν τον σκοπό τους : την διοχέτευση όλο και περισσότερων εσόδων στο ταμείο τους.

Τα μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα που έχουν αποκαλυφθεί στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία έχουν έλθει να προσφέρουν μια νέα μορφή κίνδυνου στο χρηματοοικονομικό σύστημα: γνωστή και ως λογιστική απάτη.

1.2 Μικρές Αναφορές Για Κάθε Κεφάλαιο

Στο κεφάλαιο 2 μιλάμε για τις λογιστικές απάτες που ορίζεται ως η σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση λογιστικών και οικονομικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιριών. Το λεξικό Oxford English αποδίδει την έννοια της λογιστικής απάτης ως εγκληματική εξαπάτηση και παραποίηση της αλήθειας με σκοπό την αποκόμιση μελλοντικών ωφελειών. Επίσης η παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων ορίζεται ως απάτη, και αποτελεί την εσκεμμένη αλλοίωση της πραγματικότητας και την σκόπιμη παράβλεψη λογαριασμών ή παραποίηση τους.

Όλες οι λογιστικές απάτες που έχουν αποκαλυφτεί τις τελευταίες δεκαετίες έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά τα οποία είναι :

- ✓ Νόθευση, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, υποστηρικτικών εγγράφων, ή επιχειρηματικών συναλλαγών (λογιστικών εγγράφων ή παραστατικών).
- ✓ Σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις, παραλήψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- ✓ Σκόπιμα κακή εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών

και πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρησιακών συναλλαγών.

- ✓ Εσκεμμένη παράβλεψη και αποκάλυψη ή παρουσίαση ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
- ✓ Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων για τη διαχείριση παράνομων κερδών.
- ✓ Μεθοδεύσεις λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν μέσα από τα “παραθυράκια” αυτών.
- ✓ Αλλοίωση των απαιτήσεων, των υποχρεώσεων και των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, δηλαδή αλλοίωση του ενεργητικού αλλά και του παθητικού
- ✓ Καταχώρηση εικονικών συναλλαγών.

Η επίτευξη λογιστικών απατών στις επιχειρήσεις γίνεται μέσω μερικών τεχνικών. Στο κεφάλαιο 3 αναφέρονται τα λογιστικά τεχνάσματα που επιτυγχάνουν την παραποίηση την πραγματικής οικονομικής κατάστασης μιας οικονομικής μονάδας. Συγκεκριμένα τα λογιστικά τεχνάσματα, ανάλογα με τους στόχους που έχει θέσει μια επιχείρηση, μπορούν να διακριθούν σε: Αποθέματα, Channel Stuffing, Εικονικές Πωλήσεις, Big Bet on the Future, Διαχείριση και Αναγνώριση Εσόδων, Εξομάλυνση Κερδών, Cookie Jar Reserve, Διαχείριση Αποσβέσεων, Αλλαγή Λογιστικών Προτύπων, Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων, Διαχείριση Λειτουργικών και Μη Λειτουργικών Κερδών, Διαχείριση Αποπληρωμής Χρεών, Shrink The Ship, Διαχείριση Παραγώγων.

Στο κεφάλαιο 4 στα πλαίσια μιας προσπάθειας εμπειρικής προσέγγισης του φαινομένου της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων από τις ελληνικές επιχειρήσεις, πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα με τις συνηθέστερες μορφές «δημιουργικής λογιστικής». Ο ορθότερος τρόπος αντιμετώπισης της λογιστικής απάτης είναι η πρόληψή της. Αυτό είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μέσω της αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης και ελεγκτικών μηχανισμών από ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου με επαρκή γνώση σε θέματα απάτης (Gerety and Lehn, 1997, Karamanis, 2008, et al., 2010). Από τα αποτελέσματα της έρευνας παρατηρήθηκε:

- ✓ Το μεγαλύτερο ποσοστό σφαλμάτων εντοπίζεται αφ’ ενός στις «προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις» και στις «προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία», αφ’ ετέρου στις «προβλέψεις για φόρους ανέλεγκτων χρήσεων» και «προβλέψεις επίδικων υποθέσεων».
- ✓ Δεύτερο σε συχνότητα εμφάνισης είναι το ποσοστό των σφαλμάτων που καταγράφηκε στα έξοδα. Οι κλάδοι οι οποίοι "χειραγωγούν" τα έξοδά τους είναι στην πλειοψηφία ο Μεταποιητικός, ο Εμπορικός και έπονται οι Κατασκευαστικές

Επιχειρήσεις.

- ✓ Οι αποσβέσεις παγίων έρχονται τρίτες σε συχνότητα εμφάνισης, με ποσοστό πάνω από 50% στον κλάδο της Μεταποίησης, ενώ με μικρότερο αλλά εξίσου σημαντικό ποσοστό και στις Εμπορικές Επιχειρήσεις και στις Κατασκευαστικές.

Ενώ στο κεφάλαιο 5 παράλληλα αναφέρονται οι ελληνικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν λογιστικές απάτες και με επιχειρήσεις του εξωτερικού. Η δημιουργία ενιαίας αγοράς το 1993 μεταξύ των κρατών της Ε.Ε., η κατάργηση των ελέγχων στα τελωνιακά σύνορα και η απλούστευση των διαδικασιών διευκόλυνε την φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό. Οι πιο δημοφιλείς λογιστικές απάτες των ελληνικών επιχειρήσεων με τις επιχειρήσεις του εξωτερικού είναι η απάτη τύπου “Carousel” ή κυκλική απάτη και η απάτη με επιχειρήσεις «Φοίνικας».

Στην πρώτη περίπτωση γίνεται μετακύληση του φόρου εισροών μέσω διαδοχικών πωλήσεων της μια επιχείρησης προς την άλλη. Ενώ στην δεύτερη περίπτωση γίνεται αναβίωση επιχειρήσεων που είχαν τεθεί σε αδράνεια και προχώρησαν σε επαναδραστηριοποίηση, με σκοπό την «πραγματοποίηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών», δηλαδή την μη απόδοση ΦΠΑ και την έκδοση πλαστών εικονικών στοιχείων.

Στο κεφάλαιο 6 καταγράφονται μεγάλα εταιρικά οικονομικά σκάνδαλα της τελευταίας δεκαετίας που συγκλόνισαν ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία, με τον τρόπο όπου η δημιουργική λογιστική με τις λογιστικές απάτες και παραποιήσεις δημιούργησαν μια «φούσκα» οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας στην επενδυτική και χρηματιστηριακή αγορά. Μερικά από τα μεγαλύτερα παγκόσμια οικονομικά σκάνδαλα είναι η περίπτωση των εταιρειών ENROR (κορυφαία εταιρεία ηλεκτρονικού εμπορίου), WORLDCOM (μεγαλύτερη εταιρεία τηλεπικοινωνιών στις ΗΠΑ), PARMALAT (μεγαλύτερη εταιρεία γαλακτοκομικών στην Ευρώπη), HEALTH MANAGEMENT INC (μεγάλη φαρμακευτική εταιρεία) LEHMAN BROTHERS HOLDINGS INC (μεγαλύτερη επενδυτική τράπεζα στις ΗΠΑ).

Τέλος στο κεφάλαιο 7 παρουσιάζει την αντιμετώπιση των λογιστικών απατών τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για το κράτος, όπου καθίσταται επιτακτική ανάγκη ο σωστός και συστηματικός έλεγχος. Οι προτεινόμενες μορφές ελέγχου είναι:

✓ Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων.

Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση και έκφραση γνώμης για τοκετό πόσο οι καταστάσεις αυτές έχουν συνταθεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές της λογιστικής.

✓ Έλεγχοι συμμόρφωσης.

Ο σκοπός του έλεγχου συμμόρφωσης είναι ο καθορισμός του κατά πόσο ο ελεγχόμενος συμμορφώνεται με συγκεκριμένους κανόνες.

✓ Έλεγχοι οικονομικού εγκλήματος και άπατης.

Η ελεγκτική της άπατης είναι ένα σχετικό νέο πεδίο στην επαγγελματική ελεγκτική αρχή μεγάλη αύξηση του οικονομικού εγκλήματος, της απάτης, των καταχρήσεων και δόλιων πράξεων στον ιδιωτικού τομέα δημιουργούν την ανάγκη ειδικού έλεγχου σε ειδικά θέματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΣ

2.1 Εισαγωγή

Κυρίαρχη θέση στην πτυχιακή μας εργασία κατέχουν οι λογιστικές απάτες και οι κατηγορίες τους. Σύμφωνα με τον ορισμό του American Institute of Public Accountants (AICPA) ως παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις ,ορίζονται οι σκόπιμες λανθασμένες διατυπώσεις ή παραλείψεις στις οικονομικές καταστάσεις ώστε να εξαπατηθούν οι χρήστες αυτών.

Σύμφωνα με το Annual Review of Financial Reporting Matters by the Huron Consulting Group Matters και το SEC's Report Pursuant to Section 704 of the Sarbanes – Oxley Act (2002) , η δόλια χρηματοοικονομική πληροφόρηση είχε υπερδιπλασιαστεί από το 1998.Η τάση αυτή είχε ως επακόλουθο την έξαρση μεγάλων λογιστικών απατών (Enron,WorldCom), όπως καθώς και η αύξηση του αριθμού των λογιστικών επαναδιατυπώσεων.

Σύμφωνα με τους Lendez και Korevec (1999),οι παραπονημένες οικονομικές καταστάσεις μπορούν να περιλαμβάνουν:

- ✓ Το χειρισμό (manipulation), την παραποίηση (falsification),ή την αλλαγή (alteration) των λογιστικών αρχείων ή των δικαιολογητικών εγγράφων που χρησιμοποιούνται για την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων.
- ✓ Διαστρεβλώσεις ή σκόπιμες παραλείψεις σημαντικών γεγονότων ή συναλλαγών από τις οικονομικές καταστάσεις.
- ✓ Την σκόπιμη κακή εφαρμογή των κανόνων της λογιστικής.

2.2 Λογιστική Απάτη (Accounting fraud)

Σύμφωνα με τον Καζαντζή (2006) , δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της «Απάτης» και κατ' επέκταση της «Παραποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων». Η ασυμφωνία οριοθέτησης αυτού του φαινομένου μπορεί να αποδοθεί από τις διάφορες ερμηνίες ερευνητών.

Σύμφωνα με τον Ζοπουνίδα (2007), γίνεται μία ομαδοποίηση των τεχνικών παραποίησης λογιστικών καταστάσεων .Αυτή βασίζεται στην ανάλυση του Worthy (1984)

και χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες :

- ✓ Αλλαγή λογιστικής μεθόδου,
- ✓ Μεταβολή των στοιχείων κοστολόγησης και,
- ✓ Παραβίαση της αρχής της αυτοτέλειας της χρήσης, μεταβάλλοντας τις ημερομηνίες όπου έσοδα και έξοδα θεωρούνται δεδουλευμένα.

Συμφώνα με τον Rezae (2003),η λογιστική απάτη μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων, συνίσταται στη σκόπιμη απόπειρα των επιχειρήσεων να εξαπατήσουν ή να παραπλανήσουν τους χρηστές των δημοσιευμένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων (κυρίως επενδυτές και πιστωτές) με τη σύνταξη και δημοσίευση αλλοιωμένων οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με τον ίδιο πάντα η λογιστική απάτη περιλαμβάνει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- ✓ Σκόπιμα κακή εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρησιακών συναλλαγών.
- ✓ Σκόπιμα εσφαλμένες δηλώσεις, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- ✓ Νόθευση, παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, υποστηρικτικών εγγράφων, ή επιχειρηματικών συναλλαγών.
- ✓ Εσκεμμένη παράβλεψη και αποκάλυψη ή παρουσίαση ανακριβών λογιστικών προτύπων, αρχών και πρακτικών.
- ✓ Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων για τη διαχείριση παρανομών κερδών.
- ✓ Μεθοδεύσεις λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νομών, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν μέσα από τα «παραθυράκια» αυτών.

Συμφώνα με τους Spathis et al. (2002),οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να είναι:

- ✓ Η δημιουργική λογιστική (creative accounting), επιπρόσθετες μελέτες που συμφωνούν με την συγκεκριμένη μέθοδο, είναι αυτές των Breton και Taffler (1993), Baralexis (2004), Gowthrope και Amat (2005).
- ✓ Η χειραγώγηση των κερδών (earnings management).
- ✓ Η εξομάλυνση κυρίως των αποτελεσμάτων χρήσης,μέσω εσφαλμένων λογιστικών καταχωρήσεων (income smoothing) καθώς και επιπρόσθετες μελέτες που συμφωνούν

με την συγκεκριμένη μέθοδο είναι και αυτή του Beidleman (1973).

2.3 Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης

Στη διεθνή βιβλιογραφία αναγνωρίζονται δυο μεγάλες κατηγορίες λογιστικής απάτης , οι οποίες είναι :

- ✓ Απάτη εις βάρος της επιχείρησης.
- ✓ Απάτη προς όφελος της επιχείρησης.

Συμφώνα με τον Καζαντζή Χ. (2006), η απάτη εις βάρος της επιχείρησης μπορεί να είναι :

- ✓ Κλοπή περιουσιακών στοιχείων, έκτροπη και ιδιοποίηση διαθέσιμων.
- ✓ Δωροδοκία υπάλληλων από πελάτες.
- ✓ Παραποιήσεις αποθεμάτων, χαρακτηρισμός υγιεινούς αποθέματος ως ακρήστου ή ελαττωματικού.
- ✓ Απάτη από προμηθευτές και εργολάβους , τιμολόγηση χωρίς παράδοση, διπλή τιμολόγηση.
- ✓ Δωροδοκία υπάλληλων από προμηθευτές.
- ✓ Παραποιήσεις τιμολογίων προμηθευτών.

Συμφώνα με τον ίδιο, η απάτη προς όφελος της επιχείρησης προκύπτει ως αποτέλεσμα εκμετάλλευσης ενός αδίκου ή ανήθικου πλεονεκτήματος που μπορεί να εξαπατήσει ένα τρίτο πρόσωπο, τέτοιου είδους άπατες είναι :

- ✓ Πώληση ή εκχώρηση φανταστικών ή παραπλανητικών απεικονισμένων στοιχείων του ενεργητικού.
- ✓ Απαγορευμένες οικονομικές δραστηριότητες, όπως αυτές που παραβιάζουν κυβερνητικά νομοθετήματα, κανόνες, κανονισμούς ή συμβόλαια.
- ✓ Εκούσια, εσφαλμένη παρουσίαση ή αποτίμηση συναλλαγών, στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων ή του εισοδήματος.
- ✓ Φορολογική απάτη.
- ✓ Αντικανονικές και παράνομες πληρωμές κυβερνητικών αξιωματούχων, δωροδοκίες πάσης φύσεως, δωροδοκίες πελατών ή προμηθευτών.

- ✓ Εκούσια αποτυχία να καταγράψουν ή να αποκαλυφθούν σημαντικές πληροφορίες που θα βελτιώναν την χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης στους τρίτους.

2.4 Λογιστικά Πρότυπα και Απάτες

2.4.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Οι επιχειρήσεις προσπαθούν να επηρεάσουν τα οικονομικά αποτελέσματα τους με ενέργειες που μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να βρίσκονται μέσα στα περιθώρια που δίνουν τα λογιστικά πρότυπα, όμως μπορεί να φτάσουν και την καθαρή απάτη. Συμπεραίνουμε, ότι τα λογιστικά πρότυπα δεν είναι αυτά που θα μας εξασφαλίσουν οικονομικά αποτελέσματα ποιοτικά και αξιόπιστα. Με την μελέτη των συγκεκριμένων πρακτικών παραποίησης, επιβεβαιώνεται η άποψη για το ότι τα λογιστικά πρότυπα είναι ανεπαρκή και εξυπηρετούν στην παροχή σωστής πληροφόρησης προς τους χρηστές.

Αν και η δυνατότητα παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων γίνεται με πολλούς τρόπους, πάντα θα υπάρχουν ίχνη των παραποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις. Όταν κάποιος μπορεί και ανακαλύπτει αυτά τα ίχνη τότε του δίνεται και το ερέθισμα για να συνεχίσει να διερευνά και να αναλύει τα οικονομικά στοιχεία μιας επιχείρησης. Σε μια τέτοια διερεύνηση θα πρέπει ο μελετητής να περιλαμβάνει και να χρησιμοποιεί και τις δύο πλευρές του ισολογισμού, παθητικό και ενεργητικό. Η βασική σχέση των δύο αυτών πλευρών είναι η εξής:

$$\text{«Καθαρή Θέση} = \text{Ενεργητικό} - \text{Παθητικό»}.$$

Συνεπώς για να πετύχει η διοίκηση μιας επιχείρησης αύξηση της Καθαρής Θέσης της θα πρέπει είτε:

1. να αυξήσει το Ενεργητικό της με δεδομένο το Παθητικό, είτε
2. να μειώσει το Παθητικό της με δεδομένο το Ενεργητικό.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται μερικές πρακτικές επηρεασμού που χρησιμοποιήθηκαν από τις μη εισηγμένες επιχειρήσεις που μελετήθηκαν, αλλά και από το σύνολο των επιχειρήσεων εισηγμένων και μη. Τέλος, αυτές οι πρακτικές που θα ακολουθήσουν είναι ένα κομμάτι μόνο από το σύνολο των πρακτικών παραποίησης.

2.4.2 Κυκλοφορούν ενεργητικό

Στους λογαριασμούς του κυκλοφορούντος ενεργητικού ασκείται αρνητική επίδραση από την δημιουργική λογιστική. Αυτό διαπιστώθηκε και από την θετική συσχέτιση, που παρουσιάστηκε στο δείγμα των εταιρειών που μελετήθηκαν, ανάμεσα στον λογαριασμό του κυκλοφορούντος ενεργητικού και στα καθαρά αποτελέσματα.

- Αποθέματα

Η οικονομική πορεία των περισσότερων στηρίζεται στο λογαριασμό των αποθεμάτων. Τα αποθέματα αποτελούν περιουσιακό στοιχείο για μια επιχείρηση. Η διοίκηση μίας επιχείρησης δείχνει το πόσο ικανή είναι για αποδοτική λειτουργία από το ύψος αποθεμάτων και από την χρονική διατήρησή τους.

Πηγή: πληροφόρηση από Βούλγαρη Ε. «Γενική Λογιστική»2005

Διάγραμμα 1: Άθροισμα αποδοτικής λειτουργίας

Τα αποθέματα ορίζονται ως τα υλικά αγαθά που ανήκουν στην λογιστική μονάδα και τα οποία προορίζονται:

- ✓ για πώληση,
- ✓ για χρήση σε μορφή υλικού στην παροχή υπηρεσιών ή στην διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας,
- ✓ για ανάλωση σε άλλες λειτουργικές ανάγκες.

Αποθέματα λοιπόν, για κάθε επιχείρηση είναι: τα εμπορεύματα, τα έτοιμα προϊόντα, τα ημιτελή – ημικατεργασμένα, τα υποπροϊόντα και τα υπολείμματα, οι πρώτες και βοηθητικές ύλες, τα ανταλλακτικά αναλώσιμα υλικά και τα είδη συσκευασίας. Τέλος, οι όποιες προκαταβολές που δίνονται για την αγορά αποθεμάτων πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στο λογαριασμό των αποθεμάτων. Οπότε τα αποθέματα είναι για μια επιχείρηση το περιουσιακό εκείνο στοιχείο, το οποίο σε αντίθεση με τα άλλα μπορεί να το ρευστοποιήσει ευκολότερα και να εισπράξει άμεσα χρήματα.

Κατά κανόνα, από το σύνολο των προϊόντων που μια επιχείρηση διαθέτει προς πώληση πάντα ένα μέρος παραμένει αδιάθετο στο τέλος της χρήσεως. Το πώς υποχρεούται μια επιχείρηση να κάνει την παρουσίαση, την αναγνώριση και την αποτίμηση του λογαριασμού των αποθεμάτων μέσα στις οικονομικές καταστάσεις καθορίζονται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Όπως και αναφέρθηκε και πριν τα Πρότυπα παρέχουν κατευθύνσεις στις επιχειρήσεις. Σε έναν ισολογισμό εμφανίζονται τα αποθέματα και τα προϊόντα που έχουν πωληθεί κατά την χρήση περιλαμβάνονται ως έξοδα στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Ο προσδιορισμός των ποσών που θα εμφανιστούν στο λογαριασμό των αποθεμάτων και στο λογαριασμό των πωληθέντων προϊόντων, αποτελούν και την έννοια της αποτιμήςσεως.

Βασικό θέμα της επιχείρησης είναι ο προσδιορισμός της τιμής με την οποία θα αποτιμηθούν. Στην αποτίμηση οι περισσότερες διοικήσεις των επιχειρήσεων επεμβαίνουν με δημιουργικό τρόπο και πάντα κατευθυνόμενες από τα συμφέροντα τους. Ένας πρώτος τρόπος τον οποίο εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις, για να παραποιήσουν το λογαριασμό των αποθεμάτων είναι η αποτίμηση των πεπαλαιωμένων αποθεμάτων της επιχείρησης στην τιμή που αποκτήθηκαν.

Συμφώνα με τα λογιστικά πρότυπα, η αποτίμηση των αποθεμάτων πρέπει να γίνεται στη μικρότερη τιμή ανάμεσα στην τιμή κτήσης και την παρούσα αξία. Κανονικά θα έπρεπε να γίνει καταγραφή του ποσού ως ζημία, λόγω της μηδενικής αξίας που έχουν πια, αλλά οι επιχειρήσεις προτιμούν να τα συμπεριλαμβάνουν στα αποθέματα και στο ενεργητικό του ισολογισμού.

Αρχικά με την συγκεκριμένη μέθοδο, η επιχείρηση μπορεί και δεν εμφανίζει τις ζημίες που στην πραγματικότητα υπάρχουν. Συνεπώς μπορεί να επηρεάζει τα καθαρά της αποτελέσματα και δεν εμφανίζοντας μειωμένα εξαιτίας των πεπαλαιωμένων αποθεμάτων της. Παράλληλα, ο λογαριασμός των αποθεμάτων εμφανίζεται αυξημένος αντίθετα με την πραγματική τους κατάσταση. Όταν η διοίκηση μιας επιχείρησης επιλέγει την συγκεκριμένη πρακτική παραποίησης των αποθεμάτων που κατέχει, επηρεάζει τον δείκτη αποδοτικότητας

ROI¹, όπως και τον δείκτη γενικής ρευστότητας² ενώ ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης δεν επηρεάζεται και αυτό γιατί δεν εξαρτάται από το λογαριασμό των αποθεμάτων.

Δεύτερη ακόμα πρακτική παραποίηση του λογαριασμού των αποθεμάτων, η οποία χρησιμοποιείται σε μεγάλο εύρος από τις διοικήσεις των επιχειρήσεων είναι η αλλαγή μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων. Προχωρώντας σε αλλαγή του τρόπου αποτίμησης οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης είναι αντίθετες με όσα αναφέρει η αρχή της συνέπειας, σύμφωνα με την οποία η οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από σταθερότητα και ομοιομορφία. Έτσι αν μια διοίκηση επιθυμεί να επηρεάσει τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσης, μπορεί στη μια χρήση να χρησιμοποιήσει την μέθοδο αποτίμησης LIFO³ και στην επομένη χρήση να κάνει αλλαγή τα μεθόδου LIFO με την μέθοδο FIFO⁴. Μέσα από τις παρατηρήσεις του εκάστου ορκωτού λογιστή, ο οποίος ελέγχει τις οικονομικές καταστάσεις για υπάρξει τέτοιων πρακτικών, μπορεί εύκολα κάποιος να ανακαλύψει την συγκεκριμένη πράξη χειρισμού των αποθεμάτων. Υπάρχει όμως και η δυνατότητα για μια επιχείρηση να κάνει αλλαγή της μεθόδου αποτίμησης, με τη χρήση σχετικής άδειας, αν συμβεί κάτι τέτοιο τότε θα πρέπει ο ορκωτός ελεγκτής να αναγράψει στο πιστοποιητικό του τις πιθανές επιπτώσεις που επιφέρει η συγκεκριμένη αλλαγή στα αποτελέσματα της χρήσεως.

Επίσης άλλοι τρόποι παραποίησης των αποθεμάτων είναι τρίτον, η εικονική μείωση του τελικού αποθέματος με σκοπό την αύξηση του κόστους των προϊόντων που έχουν πουληθεί και μείωση των κερδών του. Τέταρτον, οι εικονικές αξίες εμπορευμάτων συγγενικών επιχειρήσεων με αποτέλεσμα η επιχείρηση να έχει μικρότερα κέρδη εξαιτίας της αύξησης του κόστους πωληθέντων, συνεπώς επιτυγχάνεται και φορολογική αποταμίευση από την μικρότερη φορολόγηση που θα έχουν καιεί όποια στη συνέχεια μπορεί να αξιοποιηθεί για εσωτερική ανάπτυξη. Πέμπτον, σκόπιμη μη έκδοση τιμολογίων πώλησης των προϊόντων τους γλιτώνοντας την επιχείρηση από την επιβολή ΦΠΑ αλλά και από τον φόρο εισοδήματος. Έκτος και τελευταίος τρόπος είναι η καθυστέρηση τιμολογίου πώλησης των εμπορευμάτων τους στο τέλος χρήσης μεταφέροντας την έτσι στην επομένη χρήση.

¹ Ο δείκτης αποδοτικότητας ROI χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της απόδοσης μιας επιχείρησης ή μιας επένδυσης. Υπολογίζεται από την διαφορά του κέρδους μιας επένδυσης από το κόστος της προς το κόστος της επένδυσης και το αποτέλεσμα εκφράζεται ως ποσοστό.

² Ο δείκτης γενικής ρευστότητας μας δείχνει αν η επιχείρηση με τα ρευστά που έχει στην διάθεση της, είναι σε θέση να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της ανά πάσα στιγμή. Ο δείκτης είναι άσος με το άθροισμα κυκλοφορούντων και διαθέσιμων προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

³ Η LIFO στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι μονάδες που αγοράζονται τελευταίες, πωλούνταν πρώτες.

⁴ Η FIFO στηρίζεται στην παραδοχή ότι η μονάδες που αγοράζονται πρώτες, πωλούνταν πρώτες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση θεωρείται πως οι μονάδες αποθέματος προέρχονται από τις πιο προσφάτως αγορές.

- Απαιτήσεις

Οι απαιτήσεις ή αλλιώς εισπρακτέοι λογαριασμοί είναι μελλοντικές απαιτήσεις πληρωμής που έχει μια επιχείρηση από τους πελάτες της και οφείλονται σε παροχή υπηρεσιών ή πώληση εμπορευμάτων επί πιστώσει. Είναι μέρος του ενεργητικού διότι για τον πελάτη της επιχείρησης η καταβολή των χρημάτων για την αποπληρωμή του χρέους αποτελεί νομική υποχρέωση. Οι επιχειρήσεις επιτρέπουν μόνο ένα μέρος των πωλήσεων που πραγματοποιούνται να γίνονται επί πιστώσει και μόνο για περιπτώσεις τακτικών ή ειδικών πελατών τους .

Οι κυριότεροι λογαριασμοί απαιτήσεων που χρησιμοποιούνται είναι οι παρακάτω:

- ✓ Πελάτες
- ✓ Γραμματεία εισπρακτέα
- ✓ Χρεόγραφα
- ✓ Προκαταβολές προσωπικού
- ✓ Δάνεια προσωπικού
- ✓ Προκαταβολές προμηθευτών
- ✓ Έσοδα εισπρακτέα
- ✓ Έξοδα εισπρακτέα
- ✓ Χρεώστες διάφοροι

Ειδικότερα λογαριασμός «Πελάτες»:

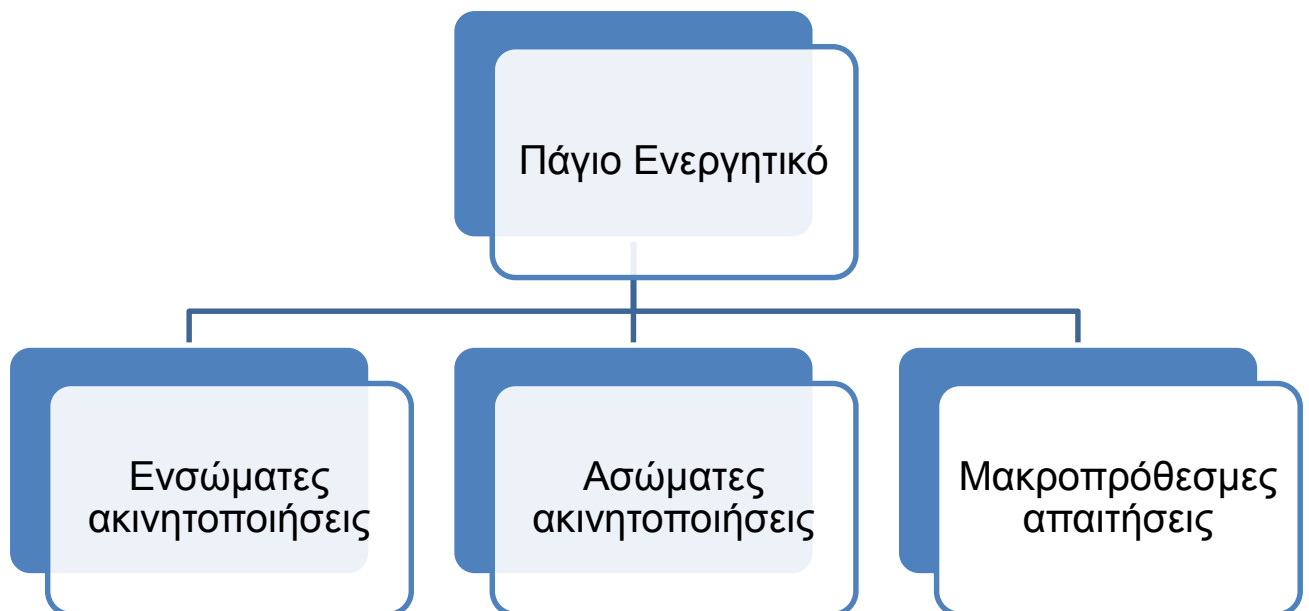
Καταγράφεται το σύνολο των απαιτήσεων που έχει η επιχείρηση κατά την διάρκεια της χρήσης από πελάτες .Ο υπολογισμός του πόσου για εισπράξει γίνεται στο τέλος χρήσης για να δείχνει το σύνολο των πραγματικών οφειλών. Οι ζημίες απογείωσης από επισφαλείς πελάτες καταχωρούνται στις οικονομικές καταστάσεις όταν υπέχουν στοιχεία ότι δεν θα εισπράξει την οφειλή της. Όταν μια επιχείρηση στοχεύει σε βελτίωση των καθαρών αποτελεσμάτων της μπορεί να μην διενεργήσει προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις παραποιώντας το λογαριασμό των απαιτήσεων .Επίσης μπορεί να κάνει προβλέψεις με μειωμένο συντελεστή βελτιώνοντας έτσι την εικόνα της.

Ειδικότερα λογαριασμός «Χρεόγραφα»:

Καταγράφονται εδώ οι μετοχές, οι ομολογίες και τα τραπεζικά ομολόγα που αποκτά μια επιχείρηση με σκοπό την πρόσκαιρη τοποθέτηση χρημάτων .Η αποτίμηση τους γίνεται στη συνολικά μικρότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτίσεως και της τρέχουσας τιμής .Η παραποίηση του λογαριασμού ουσιαστικά αφορά την αποτιμιά των χρεογράφων στην ιστορική τιμή κτήσεως τους. Κατά συνέπεια, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε την πράξη αυτή απάτη . Όμως, οι ορκωτοί λογιστές οφείλουν να το καταγράψουν

2.4.3 Πάγιο ενεργητικό

Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων εφαρμόζεται και σε στοιχεία του Πάγιου Ενεργητικού της. Το Πάγιο Ενεργητικό περιλαμβάνει το σύνολο των αγαθών, αξιών και δικαιωμάτων που προορίζονται να παραμείνουν μακροχρόνια στην οικονομική μονάδα και χωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες.

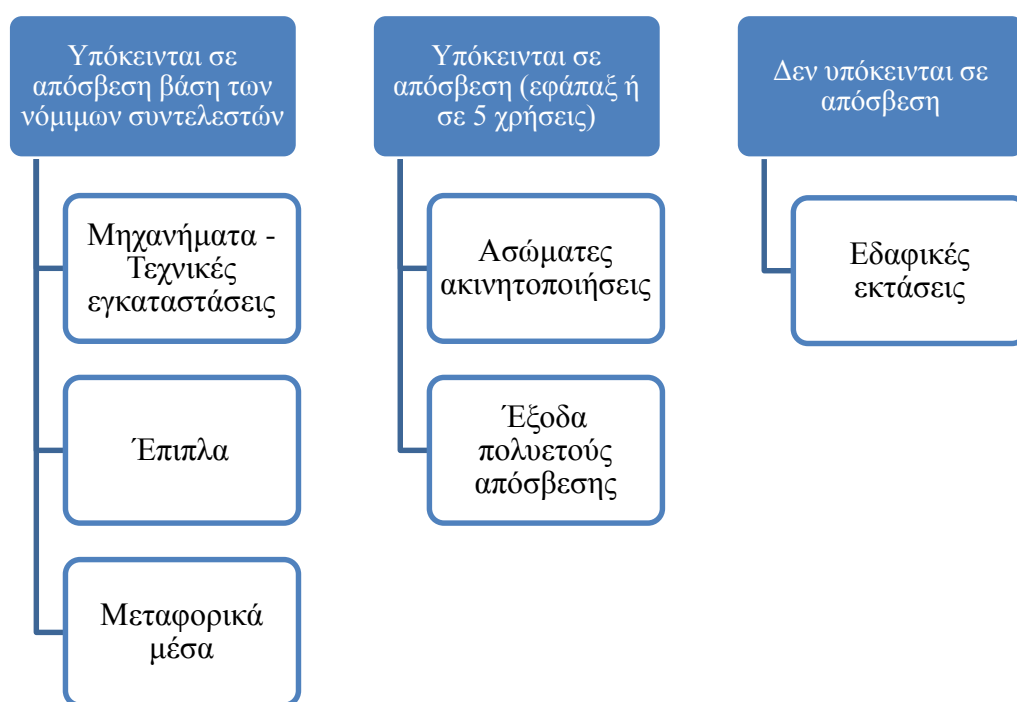

Πηγή: πληροφόρηση από Βούλγαρη Ε. «Γενική Λογιστική»2005

Διάγραμμα 2: Κατηγορίες Πάγιου Ενεργητικού

- Ενσώματα πάγια στοιχεία

Τα Ενσώματα Πάγια Στοιχεία είναι τα υλικά αγαθά που αποκτά μια επιχείρηση με σκοπό να τα χρησιμοποιεί κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής τους, η οποία είναι σίγουρα μεγαλύτερη του ενός έτους. Τα ενσώματα πάγια αποτιμώνται στην αξία κτήσης τους ή αεροκατασκευής τους.

Πηγή: πληροφόρηση από Βούλγαρη Ε. «Γενική Λογιστική» 2005

Διάγραμμα 3: Κατηγορίες Αποσβέσεων

Ένας από τους τρόπους που μπορεί να επηρεάσει μία οικονομική μονάδα τα αποτελέσματά της είναι η διενέργεια ή η μη διενέργεια των αποσβέσεων. Το σύνολο του ενεργητικού επηρεάζεται καθώς επηρεάζεται η κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης, ως προς τα κέρδη, και ο ισολογισμός ως προς τα πάγια. Επίσης επηρεάζονται και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες. Πιο συγκεκριμένα επηρεάζονται οι δείκτες ρευστότητας (δείκτης γενικής ρευστότητας, δείκτης άμεσης ρευστότητας), οι δείκτες αποδοτικότητας (ROI) και τέλος οι δείκτες κεφαλαιακής διάρθρωσης ή δανειακής επιβάρυνσης (ξένα προς ίδια κεφάλαια, ξένα κεφάλαια προς συνολικά κεφάλαια).

Ένας τρόπος παραποίησης των λογιστικών καταστάσεων που μπορούν να εφαρμόσουν οι επιχειρήσεις για να πετύχουν αύξηση του αποτελέσματός τους, είναι η αύξηση είτε της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής είτε της υπολλειματικής αξίας των κτιρίων και των μηχανημάτων. Με την εφαρμογή αυτής της τεχνικής η επιχείρηση πετυχαίνει αφ' ενός μείωση του συντελεστή απόσβεσης και αφ' ετέρου μείωση της έντασης των αποσβέσεων, έτσι παρουσιάζονται αυξημένα αποτελέσματα χρήσης κατά την επιθυμία της διοίκησης. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διαδικασία των αποσβέσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς αποτελεί πηγή χρηματοδότησης για την επιχείρηση, με την έννοια ότι τα ποσά που αντιστοιχούν σε αποσβέσεις δεν φορολογούνται και μένουν στην επιχείρηση υπό τη μορφή αποθεματικών. Επίσης, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 100/5-5-1998, αν μια επιχείρηση δεν διενεργήσει αποσβέσεις τότε θεωρείται πως τις χάνει. Δεν μπορεί δηλαδή την επόμενη ή και τις επόμενες χρήσεις να διενεργήσει διπλάσιες αποσβέσεις.

Ένας άλλος τρόπος υποκειμενικής διαχείρισης του αποτελέσματος συμβαίνει όταν μία επιχείρηση αποφύγει τη χρέωση των απαραίτητων εξόδων απομείωσης παλιού και άχρηστου εξοπλισμού μηδενικής αξίας, κτιρίων απαξιωμένων ή με σημαντικές φθορές και άχρηστων πια στην παραγωγική διαδικασία. Με την αποφυγή χρέωσης, η επιχείρηση καταφέρνει να μη χρεώνει τα αποτελέσματα χρήσης με το ποσό από τις αναλογούσες ζημιές και εμφανίζει αυξημένα κέρδη σε σχέση με εκείνα που θα είχε στην πραγματικότητα.

Επιχειρήσεις που έχουν ολοκληρώσει την ιδιοκατασκευή ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου, δεν μεταφέρουν τον λογαριασμό «Πάγια υπό κατασκευή» στο λογαριασμό του Παγίου. Με αυτόν τον τρόπο οι επιχειρήσεις δεν είναι αναγκασμένες να διενεργήσουν αποσβέσεις για το συγκεκριμένο πάγιο. Τα κέρδη της κάθε επιχείρησης εμφανίζονται υψηλότερα από τα πραγματικά και γενικότερα η εικόνα ισολογισμού είναι σαφώς βελτιωμένη.

Άλλες επιχειρήσεις μεταφέρουν τα έξοδα χρήσης στο κόστος του προϊόντος και όχι όπως ορίζει ο νόμος που ενσωματώνεται στο προϊόν, αποθεματοποιείται και επιβαρύνει τα αποτελέσματα χρήσης μόνο όταν πωληθεί. Έτσι η διοίκηση της επιχείρησης πετυχαίνει βελτίωση των αποτελεσμάτων χρήσης.

Τέλος, η καταχώρηση των εξόδων συντήρησης στο ενεργητικό. Δηλαδή, μία επιχείρηση ενώ οφείλει να καταχωρεί στους λογαριασμούς των κτιρίων/εξοπλισμού τα ποσά που δόθηκαν για την συντήρηση και την επισκευή τους, αποτελούν έξοδα της τρέχουσας χρήσης και καταχωρούνται ως ενεργητικό. Η επιχείρηση έτσι επιτυγχάνει να παρουσιάζει βελτιωμένη την εικόνα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων της. Το σύνολο των ποσών που δίδονται από την επιχείρηση για επισκευές και συντηρήσεις θα έπρεπε να καταχωρούνται

σαν έξοδο χρήσης και μόνο ότι αφορά επεκτάσεις ή και βελτιώσεις των ενσώματων παγίων στοιχείων θα έπρεπε να παγιοποιούνται ως ενεργητικό. Ένα μειονέκτημα της καταχώρησης στο ενεργητικό είναι ότι η επιχείρηση θα εμφανίζει μειωμένα μελλοντικά κέρδη εξαιτίας της απόσβεσης των παγιοποιημένων εξόδων.

Από την άλλη, στην περίπτωση που μία επιχείρηση επιθυμεί να εμφανίσει αυξημένες αποσβέσεις κατά την διάρκεια της χρήσης ,έχοντας σαν στόχο μικρότερα από τα πραγματικά της κέρδη, ακολουθεί τους εξής τρόπους:

- ✓ Εφαρμογή αυξημένων συντελεστών αποσβέσεων, παραβιάζοντας με αυτόν τον τρόπο την κρατική νομοθεσία.
- ✓ Εμφάνιση αγορασμένων αντικειμένων (έπιπλα και σκεύη) σε τιμολόγια των 600€ ακόμη και αν η αγοραστική τους αξία είναι μεγαλύτερη, δηλαδή γίνεται «σπάσιμο τιμολογίων». Η συγκεκριμένη μέθοδος συμβαίνει για να μπορέσει η επιχείρηση να εκμεταλλευτεί την παράγραφο 6 του άρθρου 1 του Π.Δ. 100/1998 όπως αυτό αναθεωρήθηκε από το Π.Δ. 299/2003. Σύμφωνα με συγκεκριμένο Προεδρικό Διάταγμα ορίζεται ότι : «πάγια περιουσιακά στοιχεία η αξία έκαστου των οποίων είναι μέχρι εξακόσια ευρώ δύναται να αποσβένονται εξ' ολοκλήρου, δηλαδή κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό, μέσα στη διαχειριστική χρήση κατά την οποία χρησιμοποιήθηκαν ή τέθηκαν σε λειτουργία για πρώτη φορά».
- ✓ Επιχειρήσεις που έχουν ολοκληρώσει την κατασκευή ενός πάγιου περιουσιακού στοιχείου, δεν μεταφέρουν τον λογαριασμό «Πάγια υπό κατασκευή» στο λογαριασμό του Πάγιου και έτσι δεν είναι αναγκασμένες να διενεργήσουν αποσβέσεις για το συγκεκριμένο πάγιο.

- Ασώματες ακινητοποιήσεις

Οι ασώματες ακινητοποιήσεις ή τα άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι τα ασώματα οικονομικά αγαθά που αποκτά μία επιχείρηση με σκοπό την χρήση τους στην παραγωγική διαδικασία, για διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους. Στα άυλα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης, η υπεραξία της επιχείρησης, τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας και οι λοιπές ασώματες ακινητοποιήσεις. Οι ασώματες ακινητοποιήσεις μπορούν να αποτιμηθούν χρηματικά και να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής είτε αυτόνομα είτε μαζί με την οικονομική μονάδα. Τα κύρια χαρακτηριστικά τους είναι ότι δεν έχουν φυσική υπόταση, εξασφαλίζουν στον ιδιοκτήτη τους αποκλειστικά δικαιώματα, δίνουν στην επιχείρηση μελλοντικά οφέλη και τέλος έχουν μεγάλη ωφέλιμη ζωή.

Η απεικόνιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων είναι θέμα της λογιστικής που έχει απασχολήσει τόσο τις ίδιες τις επιχειρήσεις όσο και τις ρυθμιστικές αρχές. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας δύο λόγων, πρώτον λόγω της ιδιαίτερης φύσης των στοιχείων αυτών και δεύτερον εξαιτίας των συγκρουόμενων συμφερόντων που έχει η κάθε εμπλεκόμενη πλευρά. Αυτό που κατά κύριο λόγο συμβαίνει είναι η διαφορετική αντιμετώπιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων από κάθε επιχείρηση. Κάποια από τα άυλα πάγια κεφαλαιοποιούνται ενώ κάποιων άλλων μεταφέρονται στα έξοδα. Σίγουρα το κόστος που έχει κεφαλαιοποιηθεί στο σύνολό του δεν είναι ίσο με την πραγματική αξία αυτών. Προβλήματα παρουσιάζονται σε ποσά που αφορούν έξοδα Έρευνας και Ανάπτυξης (R&D) και η Υπεραξία (Goodwill). Τα ποσά που καταβάλλει μια οικονομική μονάδα για δικό της όφελος για Έρευνα και Ανάπτυξη όπως και η δημιουργημένη Υπεραξία δεν αναγνωρίζονται. Εμφανίζονται ως άυλα μόνο στην περίπτωση εξαγοράς από μια άλλη επιχείρηση.

Μία οικονομική μονάδα έχει τη δυνατότητα να παραποιήσει τον λογαριασμό των πάγιων περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την αύξηση κερδών. Άλλωστε και μέσα από την γραμμική παλινδρόμηση στις επιχειρήσεις που μελετήθηκαν επιβεβαιώνεται η θετική συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ του λογαριασμού των πάγιων περιουσιακών στοιχείων και των καθαρών κερδών (αποτελεσμάτων).

Όσον αφορά τις δαπάνες πολυετούς απόσβεσης⁵ οι επιχειρήσεις χρεώνουν ως έξοδα πολυετούς απόσβεσης. Τα ποσά αυτά θα έπρεπε να καταχωρούνται ως έξοδα χρήσης και να μειώνονται ανάλογα με τα αποτελέσματα χρήσης.

Το αποτέλεσμα της συγκεκριμένης αλχημείας είναι η παρουσίαση αυξημένων κερδών και μιας μη πραγματικής εικόνας ισολογισμού. Όμως εδώ θα έχουμε και πάλι μείωση των κερδών των επόμενων χρήσεων εξαιτίας των αποσβέσεων των παγιοποιημένων εξόδων.

Μία ακόμη λογιστική παραποίηση που οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν στα άυλα στοιχεία και πιο συγκεκριμένα στα έξοδα πολυετούς απόσβεσης είναι ο υπολογισμός αποσβέσεων με χαμηλότερους συντελεστές. Οι δαπάνες σε αυτή την περίπτωση πρέπει να παγιοποιούνται αλλά η παραποίηση γίνεται στο ποσοστό απόσβεσης. Η διοίκηση της επιχείρησης καταφέρνει να εμφανίζει η οικονομική μονάδα υψηλότερα του κανονικού κέρδη.

⁵ Τα έξοδα πολυετούς απόσβεσης περιλαμβάνουν έξοδα για την ίδρυση και την αρχική οργάνωση της επιχείρησης, για την απόκτηση διαρκών μέσων εκμετάλλευσης και για την επέκταση και την αναδιοργάνωσή της.

- Υπεραξία

Το επιπλέον ποσό από την λογιστική αξία, το οποίο καταβάλλεται από έναν αγοραστή είναι η Υπεραξία. Αυτό συμβαίνει καθώς η αντιλαμβανόμενη αξία του για τον αγοραστή είναι μεγαλύτερη. Μία επιχείρηση είναι σύμφωνη στο να καταβάλλει περισσότερα από την πραγματική αξία των υλικών περιουσιακών στοιχείων όταν πιστεύει πως το εμπορικό σήμα και η τεχνογνωσία της επιχείρησης που εξαγοράζεται θα προσδώσει στην επιχείρηση σημαντικά οφέλη.

Παλαιότερα, σύμφωνα με τα ΕΛΠ την υπεραξία οι οικονομικές μονάδες όφειλαν να την αποσβένουν εφάπαξ ή τμηματικά και ισόποσα μέσα σε πέντε χρήσεις (κατώτερος συντελεστής απόσβεσης 20%). Τα ΔΛΠ έφεραν αλλαγές στην αντιμετώπιση της απόσβεσης του ποσού της υπεραξίας. Το ΔΛΠ 22 αναφέρει ότι η ωφέλιμη αξία της υπεραξίας δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα είκοσι έτη από την αρχική αναγνώριση (κατώτερος συντελεστής απόσβεσης 5%) με την πάροδο των είκοσι χρόνων θα πρέπει να υπόκεινται σε έλεγχο φθοράς και απομείωσης κατά έτος. Αφήνονται όμως περιθώρια όσον αφορά τις διαφορετικές ερμηνείες της ωφέλιμης ζωής. Για παράδειγμα, αν θεωρήσουμε ότι η ωφέλιμη ζωή είναι δύο έτη και ο συντελεστής απόσβεσης υπεραξίας αντιστοιχεί στο 50% με αποτέλεσμα την επιβάρυνση των οικονομικών μεγεθών, αν όμως η ωφέλιμη ζωή φτάσει τα δέκα έτη και ο συντελεστής απόσβεσης είναι 10%.

Τα χαμηλότερα έξοδα χρήσης που εμφανίζει η επιχείρηση χάρη στις χαμηλότερες αποσβέσεις της υπεραξίας βοηθούν στην παρουσίαση υψηλότερων, από το κανονικό, κερδών. Αν όμως οι διοικήσεις των επιχειρήσεων στοχεύουν στην υποβάθμιση του αποτελέσματος χρήσης όπως καθ του ισολογισμού μέσω των άυλων περιουσιακών στοιχείων ακολουθεί τους εξής τρόπους (οι οποίοι ουσιαστικά είναι αντίθετοι με τους τρόπους βελτίωσης των αποτελεσμάτων τους):

- ✓ Έξοδα πολυετούς απόσβεσης, κανονικά πρέπει να γίνει καταχώρηση τους στο ενεργητικό ως δαπάνες πολυετούς απόσβεσης, η επιχείρηση όμως τα περνάει απευθείας στα αποτελέσματα χρήσης με αποτέλεσμα τη υπέρμετρη επιβάρυνση των αποτελεσμάτων τους μέχρι και την εμφάνιση ζημιών.
- ✓ Έξοδα πολυετούς απόσβεσης, η επιχείρηση μπορεί να χρεώνει περισσότερα των αναγκαίων εξόδων απομείωσης και έχει ως αποτέλεσμα την μείωση των κερδών για την συγκεκριμένη χρήση.

- ✓ Υπεραξία, η επιχείρηση προβαίνει σε εφάπαξ ή με αυξημένους συντελεστές απόσβεσής της. Έτσι, επιβαρύνεται με τις υψηλές αποσβέσεις η τρέχουσα χρήση.
 - Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις

Όσον αφορά τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, οι επιχειρήσεις παραποιούν το λογαριασμό τους μεταφέροντας το μεγαλύτερο μέρος των μακροπρόθεσμων απαιτήσεων στις βραχυπρόθεσμες. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης να παραμένει το ίδιο όμως βελτιώνεται ο δείκτης της άμεσης ρευστότητας και η εικόνα του ισολογισμού.

- Συμμετοχές

Στο λογαριασμό «Συμμετοχές» εμπεριέχονται οι συμμετοχές που έχει στην κατοχή της μία επιχείρηση σε άλλες επιχειρήσεις. Οι συμμετοχές αποκτούνται από την επιχείρηση με σκοπό την άσκηση ελέγχου ή επιρροής των επιχειρήσεων και έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις συμπεριλαμβάνονται στον ίδιο λογαριασμό και εμπεριέχουν απαιτήσεις που έχει μια επιχείρηση έναντι τρίτων και οι οποίες έχουν ημερομηνία λήξης τουλάχιστον ένα έτος από το τέλος της χρήσης.

Η αποτίμηση μετοχών που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο αποτιμούνται στην μικρότερη τιμή μεταξύ της τιμής κτήσης και της μέσης χρηματιστηριακής τιμής του τελευταίου μήνα της χρήσης. Όμως μία επιχείρηση που έχει συμμετοχές για παράδειγμα 10€ μέση χρηματιστηριακή τιμή και 11€ τιμή κτήσης, θα παρουσιάσει ζημιές και θα πραγματοποιηθεί απόσβεση των εν λόγω ζημιών τα επόμενα πέντε έτη. Αν αντίθετα η επιχείρηση επιλέξει σαν τιμή αποτίμησης των συμμετοχών της στην τιμή κτήσης τους, η οποία είναι 11€, τότε θα παρουσιάζει μία καλή εικόνα των αποτελεσμάτων της χρήσης ενώ πραγματικά έχει ζημιές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ

3.1 Εισαγωγή

Τελευταία, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές έρευνες με έναυσμα τα οικονομικά σκάνδαλα που βγήκαν στη δημοσιότητα. Στις μελέτες αυτές ερευνήθηκε αν η εφαρμογή των λογιστικών προτύπων από τις επιχειρήσεις μπορεί, και κατά πόσο, να αλλοιώσει την πραγματική κατάσταση και αν αυτό οφείλεται στην ύπαρξη ευελιξίας για την εφαρμογή τους. Σύμφωνα με τον Καζαντζή Χ.(2006) συγκεκριμένο μειονέκτημα των λογιστικών προτύπων οφείλεται στο ότι είναι κατευθύνσεις γενικού τύπου, με αποτέλεσμα να μπορούν να αξιοποιηθούν με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με τις ανάγκες που έχει κάθε οικονομική μονάδα.

3.2 Αναφορά τεχνασμάτων

Παρακάτω, σύμφωνα με τον Καζαντζή Χ.(2006) εξετάζονται μερικά λογιστικά τεχνάσματα που οδηγούν σε παραποίηση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης:

✓ Αποθέματα

Το τέχνασμα αυτό ονομάζεται «Bill and hold sales transaction». Σύμφωνα με αυτό η οικονομική μονάδα, η οποία έχει πουλήσει το προϊόν της, συνεχίζει να το έχει στην αποθήκη της ως απόθεμα για να εξυπηρετήσει τον πελάτη της. Όταν πραγματοποιούνται τέτοιου είδους συναλλαγές, η επιχείρηση μπορεί να παραβιάσει την αρχή πραγματοποίησης των εσόδων και να καταγράψει τα έσοδα πριν γίνει ουσιαστικά η μεταβίβαση των προϊόντων.

✓ Channel Stuffing

Σύμφωνα με αυτήν την τακτική, η επιχείρηση προσπαθεί με διάφορα τεχνάσματα (όπως εκπτώσεις κτλ.) να προωθήσει τις πωλήσεις της και να πείσει τους πελάτες της να αγοράσουν μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων. Με αυτόν τον τρόπο θα παρουσιάσει σταθερά

έσοδα και θα εξασφαλίσει την λειτουργία της ακόμη και σε δύσκολες, για την αγορά αλλά και για την ίδια την επιχείρηση, περιόδους.

✓ Εικονικές Πωλήσεις

Το συγκεκριμένο τέχνασμα πραγματοποιείται είτε προς συγγενικές επιχειρήσεις είτε προς ανύπαρκτες επιχειρήσεις. Παραποιείται ο ισολογισμός και η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης της επιχείρησης, με καταχώρηση πλαστών τιμολογίων και αναγνώριση πλασματικών πωλήσεων κατά την παρούσα χρήση.

✓ Big Bet on the Future

Οι τακτικές αυτές αναφέρονται σε περιπτώσεις συγχώνευσης δύο επιχειρήσεων και περιλαμβάνουν:

- i. Διαγραφή εξόδων έρευνας και ανάπτυξης για την συγχωνευμένη επιχείρηση. Με αυτόν τον τρόπο η επιχείρηση προστατεύει τα μελλοντικά έσοδά της από χρεώσεις που αφορούν την τιμή αγοράς.
- ii. Ενσωμάτωση αποτελεσμάτων της αποκτηθείσας επιχείρησης με εκείνων της μητρικής. Αν η εξαγορά της θυγατρικής έγινε με ευνοϊκούς όρους τότε τα κέρδη της τρέχουσας χρήσης θα παρουσιάσουν αύξηση.

✓ Διαχείριση και Αναγνώριση Εσόδων

Το βασικότερο πρόβλημα στην καταγραφή των εσόδων είναι το πότε θα γίνει η αναγνώρισή τους. Σύμφωνα με την αρχή πραγματοποίησης εσόδων, η αναγνώριση του εσόδου θα πρέπει να γίνεται τη στιγμή που το προϊόν μεταβιβάζεται και αφού καταβληθεί το αντίτιμο στον πωλητή. Η παραβίαση αυτή συμβαίνει όταν η επιχείρηση αναγνωρίζει το έσοδο πριν καν αυτό πραγματοποιηθεί.

✓ Εξομάλυνση Κερδών

Αυτή είναι η συνηθέστερη μορφή διαχείρισης των κερδών που έχει και ως στόχο την εμφάνιση μιας σταθερής αύξησης των κερδών της επιχείρησης και μείωση της αστάθειάς τους. Για να υπάρξει αυτή η μορφή διαχείρισης των κερδών τίθεται ως προϋπόθεση η

επίτευξη αρκετά μεγάλων κερδών ώστε η οικονομική απόδοση της επιχείρησης να ξεπερνά τον μέσο όρο για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Η εξομάλυνση συνεπάγεται με την δημοσιοποίηση ενός μέρους των κερδών σε καλές χρήσεις μέσω της δημιουργίας αποθεματικών. Η μείωση στη διακύμανση των κερδών είναι γνωστό μέτρο επιχειρησιακού κινδύνου και χρησιμοποιείται από πολλές επιχειρήσεις. Όταν οι τιμές των δημοσιευμένων αποτελεσμάτων είναι κοντά στα αναμενόμενα τότε παρουσιάζουν μεγαλύτερη αξιοπιστία. Αντίθετα, όταν παρουσιάζουν μεγάλη απόκλιση μειώνεται η αξιοπιστία και επηρεάζεται η θέση της επιχείρησης.

✓ Cookie Jar Reserve

Χαρακτηριστικό της λογιστικής των δεδουλευμένων είναι πως μία επιχείρηση θα πρέπει να έχει την ικανότητα της εκτίμησης και της καταγραφής των υποχρεώσεων που θα πληρωθούν μελλοντικά και οι οποίες δημιουργήθηκαν από συναλλαγές της τρέχουσας χρήσης. Υπάρχει όμως αβεβαιότητα καθώς τα στοιχεία αυτά είναι μελλοντικά και καθώς υπάρχει ένα σύνολο σωστών εκτιμήσεων. Συγκεκριμένα, για κάθε θέμα που την απασχολεί η επιχείρηση επιλέγει την εκτίμηση που την εξυπηρετεί καλύτερα. Αν για παράδειγμα μία επιχείρηση επιλέγει μία υψηλή τιμή από πιθανές εκτιμήσεις εξόδων, τότε καταγράφει περισσότερα έξοδα στην τρέχουσα χρήση. Έτσι γίνεται πιο πιθανή εκτίμηση της καταγραφής μειωμένων εσόδων σε μελλοντικές χρήσεις. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται ένα αποθεματικό «cookie jar reserve» στην επιχείρηση και υπάρχει δυνατότητα μελλοντικής χρήσης του για να προκαλέσει μία οικονομική ώθηση. Αν όμως επαληθευτεί η υψηλή εκτίμηση τότε το αποθεματικό θα μείνει άδειο και δεν θα υπάρχει προοπτική αύξησης των κερδών. Οι συνηθέστερες περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας αποθεματικών είναι οι:

- i. Εκτιμώμενες αποδόσεις πωλήσεων και επιχορηγήσεις
- ii. Εκτιμώμενες διαγραφές επισφαλών απαιτήσεων
- iii. Εκτιμώμενη απαξίωση συντάξεων
- iv. Εκτιμώμενο κόστος συντάξεων
- v. Εκτιμώμενο κόστος εγγυήσεων

✓ Διαχείριση Αποσβέσεων

Το κόστος των χρησιμοποιούμενων περιουσιακών στοιχείων επιμερίζεται σαν έξοδο

την περίοδο που η επιχείρηση θα επωφεληθεί από την χρήση τους. Ουσιαστικά, υπάρχουν τρεις τρόποι καταγραφής του εξόδου ανάλογα με το είδος του. Ο πρώτος αφορά τα άυλα περιουσιακά στοιχεία (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, φήμη, εμπορικά σήματα). Ο δεύτερος αφορά τα ενσώματα πάγια (κτίρια, μηχανές). Και τέλος, ο τρίτος αφορά τις φυσικές πηγές στις οποίες έχει γίνει μερική εκμετάλλευση (ξυλεία, φυσικό αέριο).

Οι υποκειμενικές κρίσεις που χαρακτηρίζουν την διαδικασία διαγραφής μακροχρόνιων περιουσιακών στοιχείων δίνουν τη δυνατότητα διαχείρισης των κερδών.

- i. Επιλογή μεθόδου διαγραφής: Κάποιες από τις μεθόδους δίνουν τη δυνατότητα λογιστικοποίησης μεγαλύτερων εξόδων στην τρέχουσα χρήση από ότι σε άλλες.
- ii. Επιλογή χρόνου διαγραφής: Η ωφέλιμη ζωή ενός μακροχρόνιου στοιχείου μπορεί να είναι μικρότερη από την πραγματική.
- iii. Υπολογισμός υπολειμματικής αξίας: Με αυτόν τον τρόπο θα προγραμματιστεί το σωστό ποσό των ετήσιων αποσβέσεων.
- iv. Αλλαγή της ιδιότητας των περιουσιακών στοιχείων: Μετατρέποντάς το από λειτουργικό σε μη λειτουργικό έτσι ώστε να μην απαιτείται απόσβεση.

✓ Αλλαγή Λογιστικών Προτύπων

Οι λογιστικές αρχές δεν θα έπρεπε να εναλλάσσονται για να μην μειώνεται η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Μία επιχείρηση μπορεί να εναλλάσσει τις λογιστικές αρχές χωρίς να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις, με τους εξής τρόπους:

1. Εφαρμόζοντας εθελοντικά νέα λογιστικά πρότυπα. Το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων δίνει το χρονικό περιθώριο στις επιχειρήσεις να εφαρμόσουν τα νέα αυτά πρότυπα. Η αλλαγή αυτή μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των εσόδων.
2. Υιοθετώντας βελτιωμένους κανόνες για την αναγνώριση των εσόδων. Η έγκαιρη υιοθέτηση ενός ευστοχότερου κανόνα δημιουργεί προϋποθέσεις για αλλοίωση των κερδών.
3. Υιοθετώντας βελτιωμένους κανόνες για την αναγνώριση των εξόδων. Οι αλλαγές στον τρόπο καταγραφής των εξόδων επιτρέπουν στις επιχειρήσεις την ρύθμιση των κερδών.

✓ Διαχείριση Περιουσιακών Στοιχείων

Η έγκαιρη διάθεση μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων, η αποτίμηση των

οποίων γίνεται στο ιστορικό κόστος τους, έχει σαν συνέπεια την καταγραφή μη διαπιστωμένων κερδών ή ζημιών. Αυτό γίνεται με δύο τρόπους:

- i. Μέσω της ολοκληρωτικής πώλησης: Μία επιχείρηση που επιδιώκει την βελτίωση της εικόνας των οικονομικών της μπορεί να πουλήσει ένα μακροχρόνιο περιουσιακό στοιχείο το οποίο έχει απραγματοποίητα κέρδη ή ζημιές.
- ii. Μέσω της εκμίσθωσης: Η επιχείρηση μπορεί να πωλεί ένα πάγιο περιουσιακό της στοιχείο και έπειτα να το ενοικιάζει και πάλι η ίδια. Οι ζημιές που μπορεί να προκύψουν σε μία εκμίσθωση αναγνωρίζονται στα βιβλία του πωλητή, αντίθετα τα κέρδη που μπορεί να υπάρξουν θα πρέπει να αποσβεστούν τμηματικά κατά τη διάρκεια της ζωής του περιουσιακού στοιχείου (χρηματοδοτική εκμίσθωση) ή σε αναλογία με τις πληρωμές του ενοικίου (λειτουργική μίσθωση).

✓ Διαχείριση Λειτουργικών και Μη Λειτουργικών Κερδών

Τα κέρδη διακρίνονται στα λειτουργικά και στα μη λειτουργικά. Λειτουργικά είναι αυτά που θα έχουν συνέχεια και στο μέλλον. Ενώ μη λειτουργικά, είναι τα κέρδη από τα έκτακτα γεγονότα τα οποία δεν θα έχουν συνέχεια στο μέλλον. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) διευκολύνουν την πρόβλεψη των λειτουργικών κερδών, χωρίζοντας την αναφορά λειτουργικών και μη ποσών στα αποτελέσματα χρήσης.

✓ Διαχείριση Αποπληρωμής Χρεών

Τα μακροπρόθεσμα εταιρικά χρέη καταγράφονται στην χρεολυτική λογιστική τους αξία. Όταν η αποπληρωμή των χρεών γίνεται νωρίτερα δημιουργούνται λογιστικά κέρδη ή ζημιές, διότι η πληρωμή των μετρητών που απαιτείται διαφέρει από την λογιστική τους αξία. Τα ΔΛΠ επιβάλλουν την καταγραφή κερδών ή ζημιών σαν έκτακτα αποτελέσματα στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Όποτε μία επιχείρηση μπορεί να επηρεάσει τα κέρδη της επιλέγοντας το πότε θα καταγραφεί η πρόωρη αποπληρωμή του χρέους.

✓ Shrink the Ship

Αν μία επιχείρηση αγοράσει και πάλι τις ίδιες μετοχές δεν υποχρεούται να αναφέρει στον ισολογισμό οποιαδήποτε ζημία ή κέρδος αφού το αποτέλεσμα στην συναλλαγή δεν αναγνωρίζεται. Αυτό οφείλεται στα ΔΛΠ διότι επιχείρηση και ιδιοκτήτης θεωρούνται το ίδιο.

Το κέρδος πραγματοποιείται μέσω συναλλαγών εκτός της επιχείρησης.

✓ Διαχείριση Παραγώγων

Τα παράγωγα είναι συμβόλαια των οποίων η αξία είτε παράγεται από άλλο περιουσιακό στοιχείο είτε συνδέεται με κάποιο δείκτη που προσδιορίζεται από την αγορά.

Τα παράγωγα χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση για να προστατευτούν από τους κινδύνους. Τα συνηθέστερα παράγωγα είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης, τα δικαιώματα προαίρεσης και οι συναλλαγές. Τα παράγωγα θα πρέπει να καταγράφονται σαν στοιχεία ενεργητικού και παθητικού στην αξία τους.⁶

⁶ (Καζαντζής, Χ. (2006).

Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Μια Συστηματική Προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων. Πειραιάς: Business Plus A.E.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: «ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ»

4.1 Εισαγωγή

Ο μεγάλος ανταγωνισμός σε συνδυασμό με τις πιέσεις που υφίστανται τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων για επίτευξη όλο και πιο ανέφικτων στόχων, ωθεί στην αλλοίωση των λογιστικών καταστάσεων (Firth et al., 2011). Ακολουθώντας την ανωτέρω προσέγγιση, τα μεγάλα σκάνδαλα που έχουν εμφανιστεί τις τελευταίες δεκαετίες στην παγκόσμια οικονομία, εμφανίζουν ως βασική τους αιτία, την παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (Baralexis, 2004, Gaganis and Zorounidis, 2008). Ταυτόχρονα, σήμερα, (περισσότερο από κάθε άλλη φορά) ο εξωτερικός ελεγκτής των οικονομικών οργανισμών έχει την ευθύνη για την αποκάλυψη της λογιστικής απάτης και ιδιαίτερα των θεμάτων που αφορούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων (Carcello and Nagy, 2004, Tsaklaganos, 2005, Papadatou, 2005).

Παρά όμως την βαρύνουσα σημασία της θεωρητικής προσέγγισης της λογιστικής απάτης, μια ερευνητική προσέγγιση, δηλαδή μία εμπειρική έρευνα η οποία να αποτυπώνει τις βασικές κατηγορίες παρατυπιών στις οικονομικές καταστάσεις θα μας βοηθήσει να αποτυπώσουμε καλύτερα την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων στις επιχειρήσεις του εσωτερικού.

4.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Στα πλαίσια μιας προσπάθειας εμπειρικής προσέγγισης του φαινομένου της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων από τις ελληνικές επιχειρήσεις, δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με τις συνηθέστερες μορφές «δημιουργικής λογιστικής». Το εν λόγω ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από ορκωτούς ελεγκτές για τις εταιρικές χρήσεις από το 2005 έως και το 2010, για εταιρείες οι οποίες είναι είτε εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών (άρα εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα), είτε όχι.

Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελείται από:

- i. εννέα γενικές κατηγορίες τεχνικών παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων και εξήντα τέσσερις επί μέρους, που σύμφωνα με τους ερευνητές περιλαμβάνουν τις σημαντικότερες μορφές παραποίησης, και
- ii. εννέα κλάδους επιχειρήσεων, που σύμφωνα με τον Σπάθη (2002) θεωρούνται «υψηλού κινδύνου».
- iii. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου δόθηκαν ανώνυμα, για την διασφάλιση του απορρήτου των απαντήσεων.

4.3 Αποτελέσματα Εμπειρικής Έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 373 επιχειρήσεις στις οποίες, κατά την διάρκεια της έρευνας, εντοπίστηκαν από τους ορκωτούς ελεγκτές 1.309 παραποιήσεις ή αποκρύψεις στοιχείων. Οι εν λόγω παραποιήσεις εκφράστηκαν είτε ως «γνώμη προς διερεύνηση», είτε ως «γνώμη με επιφύλαξη», είτε σπανίως και μόνο στην χρήση 2010 ως «άρνηση γνώμης» στις Εκθέσεις Ελέγχων των ορκωτών ελεγκτών. Με γνώμονα την πληρέστερη των αποτελεσμάτων, οι ανωτέρω παραβάσεις κατηγοριοποιήθηκαν στις παρακάτω 9 κατηγορίες, οι οποίες παρατίθενται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Βασικές Κατηγορίες Παραβάσεων

Κατηγορίες Παραβάσεων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Προβλέψεις	438	33,46
Έξοδα	223	17,04
Αποσβέσεις Παγίων	176	13,45
Έσοδα	132	10,08
Λογαριασμοί που εμφανίζονται στο Ενεργητικό, ενώ θα έπρεπε να βαραίνουν τα Α.Χ.	128	9,78
Αποθέματα	61	4,66
Πραγματική αξία συμμετοχών σε επιχειρήσεις-χρεόγραφα	29	2,22
Κόστος Παραγωγής	10	0,76
Λοιπές Παραβάσεις	112	8,56
ΣΥΝΟΛΟ	1.309	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Σύμφωνα με τον Πίνακα 1, η πιο συνηθισμένη μορφή είναι οι Προβλέψεις καθώς στην συγκεκριμένη κατηγορία παρουσιάζεται το 1/3 των παραβάσεων, δηλαδή το 33,46%. Ο κλάδος παρατίθεται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Προβλέψεων ανά Κλάδο.

Προβλέψεις	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	161	36,76
Εμπορικές Επιχειρήσεις	134	30,59
Κλάδος Τραπεζών	2	0,46
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	40	9,13
Κλάδος Υγείας	5	1,14
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	4	0,91
Εταιρείες Υπηρεσιών	78	17,81

Πηγή: Μωϋσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Από τις 438 παραβάσεις που καταγράφηκαν, τα υψηλότερα ποσοστά παρουσιάζονται στον κλάδο της Μεταποίησης (36,76%) και στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (30,59%). Χαμηλά ποσοστά παρουσιάστηκαν και στους υπόλοιπους κλάδους εκτός από τον κλάδο των Πετρελαιοειδών και των Εταιρειών Παροχής Υπηρεσιών. Οι περισσότερες παραβάσεις εντοπίστηκαν:

- i. στις προβλέψεις για οφειλόμενους φόρους ή προσαυξήσεις μη ελεγμένων φορολογικά χρήσεων, ειδικά για τις χρονιές 2005 έως 2008 (156),
- ii. στις προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία τους (149),
- iii. στις προβλέψεις για επισφάλειες και επίδικες υποθέσεις (κυρίως στις εταιρείες Υπηρεσιών και Υγείας),
- iv. τέλος, για διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές και απαιτήσεις καθώς και για ενδεχόμενες απώλειες από επίδικες φορολογικές απαιτήσεις του δημοσίου (111).

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα υψηλά ποσοστά παραβάσεων στους Λογαριασμούς Προβλέψεων οφείλονται αφ' ενός στην επιρροή των «προβλέψεων για κινδύνους εκμετάλλευσης» στην Γενική Εκμετάλλευση, αφ' ετέρου στην επίδραση των «προβλέψεων για έκτακτους κινδύνους», στο «Αποτέλεσμα Χρήσης». Ήτοι, η παράλειψη σχηματισμού

προβλέψεων έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση των αποτελεσμάτων της Γενικής Εκμετάλλευσης και φυσικά την θετική επίδραση στα κέρδη ή την μείωση των ζημιών, καθώς και την ωραιοποίηση των δεικτών που σχετίζονται με τα περιθώρια κέρδους.

Εξίσου σημαντικό ποσοστό παραβάσεων (17,04%) εντοπίστηκε από τους ορκωτούς ελεγκτές στους λογαριασμούς των «Εξόδων». Αναλυτικά τα αποτελέσματα, παρατίθενται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Εξόδων ανά Κλάδο.

Έξοδα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	94	42,15
Εμπορικές Επιχειρήσεις	54	24,22
Κλάδος Τραπεζών	1	0,45
Εταιρίες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	46	20,63
Κλάδος Υγείας	1	0,45
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	22	9,87
Άλλες	5	2,24
ΣΥΝΟΛΟ	223	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα οι περισσότερες παραβάσεις πραγματοποιήθηκαν στον Κλάδο της Μεταποίησης (42,15%). Εξίσου σημαντικά ποσοστά παραβάσεων αναφέρονται στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (24,22%) και τις Κατασκευαστικές Εταιρείες (20,63%). Ειδικότερα, από το σύνολο των παραβάσεων που παρατηρήθηκαν στα Έξοδα οι 56 επιφέρουν αύξηση των εξόδων, κυρίως μέσω των υπερτιμολογήσεων που εμφανίζονται στις Κατασκευαστικές Εταιρείες, και οι 167 μείωση. Από αυτές οι 65 αφορούν την κεφαλαιοποίηση οργανικών λειτουργικών εξόδων, οι 37 Χρηματοοικονομικά έξοδα που παγιοποιούνται και οι 39 αναβολή λογιστικοποίησης υποχρεώσεων. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι στα Έξοδα (όπως και στα έσοδα) παρατηρείται μία προσπάθεια μείωσης ή μετάθεσης των εξόδων σε μεταγενέστερη χρήση ώστε να επιτευχθεί αύξηση των κερδών και συνέπως θετική επιρροή των αριθμοδεικτών. Αντίθετα, η περίπτωση της εικονικής αύξησης των εξόδων, από την μία θα επηρέαζε αρνητικά τους αριθμοδείκτες από την άλλη όμως θα οδηγούσε σε μείωση των κερδών και συνεπώς σε μείωση της φορολογίας.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι παραβάσεις στους λογαριασμούς των αποσβέσεων. Μάλιστα τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι ένα σημαντικό ποσοστό, της τάξης του 13,45% αφορά τις αποσβέσεις των παγίων (Πίνακας 4).

Πίνακας 4: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Αποσβέσεων ανά Κλάδο.

Αποσβέσεις Παγίων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	99	56,25
Εμπορικές Επιχειρήσεις	42	23,86
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	21	11,93
Κλάδος Υγείας	3	1,70
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	11	6,25
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	176	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Πάνω από τις μισές παραβάσεις που σχετίζονται με τις αποσβέσεις εμφανίζονται στον κλάδο της Μεταποίησης (56,25%). Μάλιστα, οι 176 παραβάσεις που έχουν καταγραφεί κατανέμονται σε όλους τους τύπους παραποιήσεων εκτός από την περίπτωση της χρήσης άλλοτε της τιμής κτήσης και άλλοτε της αναπροσαρμοσμένης αξίας των εγκαταστάσεων για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, στον οποίο δεν καταγράφηκαν παραβάσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αποσβέσεις παγίων αποτελούν προσδιοριστικό παράγοντα των Αποτελεσμάτων Χρήσης, ειδικά για επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου. Πρόκειται για «λογιστικά» και όχι πραγματικά έξοδα που μειώνουν τα κέρδη της χρήσης επομένως και την φορολογία και παραμένουν στην επιχείρηση με τη μορφή αποθεμάτων. Άρα η χρήση μειωμένων συντελεστών και ο μη υπολογισμός των αποσβέσεων οδηγεί σε αύξηση των Αποτελεσμάτων Χρήσης και της καθαρής θέσης, και το αντίθετο. Εκτός όμως από τα Αποτελέσματα Χρήσης που επηρεάζονται, μεταβάλλεται και η αξία των Παγίων του Ενεργητικού καθώς παραλείπονται οι αντίθετοι λογαριασμοί των αποσβεσμένων παγίων. Εμφανίζουν έτσι μία αλλοιωμένη εικόνα των Ενεργητικών στοιχείων, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σε χρηματοοικονομικούς δείκτες απόδοση επενδυμένων κεφαλαίων.

Σε συνέχεια των παραπάνω, το 10,08% των παραβάσεων που εντοπίστηκαν από τους ελεγκτές αφορούν την κατηγορία των εσόδων (Πίνακας 5).

Πίνακας 5: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Εσόδων ανά Κλάδο.

Έσοδα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	45	34,09
Εμπορικές Επιχειρήσεις	35	26,52
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	31	23,48
Κλάδος Υγείας	4	3,03
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	15	11,36
Άλλες	2	1,52
ΣΥΝΟΛΟ	132	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Από τις παραβάσεις το υψηλότερο ποσοστό κατέχει ο κλάδος της Μεταποίησης (34,09%). Σημαντικά εξίσου ποσοστά αναφέρονται τόσο στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (26,52%), όσο και στις Κατασκευαστικές (23,48%). Σύμφωνα με την έρευνα οδηγούμαστε στα εξής επιμέρους συμπεράσματα :

- i. Η συντριπτική πλειοψηφία των παραβάσεων (94) αφορά την «αναγνώριση εσόδων πολύ σύντομα ή αμφισβητήσιμης ποιότητας» με κυρίαρχη την αναγνώριση εσόδων από υπηρεσίες που δεν έχουν ολοκληρωθεί (πάνω από τις μισές στον κλάδο των Κατασκευαστικών και ακολουθούν οι Εταιρείες Υπηρεσιών).
- ii. Οι 26 εκ των παραβάσεων αφορούν «πωλήσεις ή αγορές από θυγατρικές εταιρείες» (κυρίως στις Εμπορικές Επιχειρήσεις και στον κλάδο της Μεταποίησης).
- iii. Οι 11 εκ των παραβάσεων αφορούν «παράλειψη απεικόνισης μερισμάτων από Συμμετοχές» στην χρήση που αφορούν.
- iv. Ιδιαίτερα σημαντικές παραβάσεις είναι η «αύξηση των κερδών με την πώληση υποτιμημένων περιουσιακών στοιχείων» και η «απόκρυψη εσόδων λίγο προτού κλείσει μια συμφωνία εξαγοράς ή συγχώνευσης» (στους κλάδους της Μεταποίησης,

των Εμπορικών Επιχειρήσεων και των Κατασκευαστικών Εταιρειών).

- v. Δεν σημειώθηκαν παραβάσεις που να αφορούν την «καταχώρηση εσόδων σε ανταλλακτική συναλλαγή» και την «καταχώρηση εσόδων χωρίς αποφορολόγηση».

Όπως προαναφέραμε, η προσπάθεια διόγκωσης των πωλήσεων και γενικότερα των εσόδων μίας επιχείρησης έχει ως απώτερο σκοπό την παρουσίαση αυξημένων κερδών στις οικονομικές της καταστάσεις και κατ' επέκταση την ωραιοποίηση των αριθμοδεικτών που συνδέονται με αυτές.

Μία άλλη κατηγορία παραβάσεων είναι η παραποίηση των λογαριασμών που εμφανίζονται στο Ενεργητικό, ενώ θα έπρεπε να βαραίνουν τα Αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα ανά κλάδο παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6: Παραβάσεις σε λογαριασμούς του Ενεργητικού ανά Κλάδο.

Λογαριασμοί των Α.Χ. στο Ενεργητικό	Αριθμός παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	59	46,09
Εμπορικές Επιχειρήσεις	17	13,28
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	25	19,53
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	14	10,94
Άλλες	13	10,16
ΣΥΝΟΛΟ	128	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Από το σύνολο των παραβάσεων (9,78%), το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται στον κλάδο της Μεταποίησης (46,09%). Κάποια από τα επιμέρους συμπεράσματα είναι τα παρακάτω:

- i. Οι 37 παραβάσεις που εντοπίστηκαν στους «Χρεώστες- Πελάτες», των οποίων τα υπόλοιπα δεν κινούνταν για πολύ καιρό. Η παράλειψη αυτή προκαλεί αλλοίωση των αποτελεσμάτων που λαμβάνονται από τους δείκτες Κεφαλαιακής Διάρθρωσης και Φερεγγυότητας αλλά κυρίως από τους δείκτες Ρευστότητας.
- ii. Οι 26 παραβάσεις αφορούν την κακή χρέωση του λογαριασμού Ελληνικό Δημόσιο.

- iii. Οι 22 εκ των παραβάσεων αφορούν τις Δαπάνες επόμενης χρήσης.
- iv. Οι 21 παραβάσεις αφορούν τα Πάγια, εκ των οποίων οι 3 καταχωρήθηκαν λανθασμένα ως έξοδο ενώ ήταν Βελτιώσεις και Προσθήκες Παγίων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι επιχειρήσεις εμφανίζουν τους λογαριασμούς στο Ενεργητικό και όχι στα Αποτελέσματα Χρήσης, με αποτέλεσμα τα κέρδη τους να παρουσιάζονται υψηλότερα και ο Ισολογισμός τους με μία πιο ωραιοποιημένη μορφή. Επίσης, επηρεάζονται θετικά οι δείκτες Περιθωρίου Κέρδους και Ρευστότητα, όχι όμως και ο δείκτης Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων.

Χαμηλό ποσοστό παραβάσεων (4,66%), αλλά όχι αμελητέο παρατηρήθηκε στους λογαριασμούς των «Αποθεμάτων» (Πίνακας 7).

Πίνακας 7: Παραβάσεις σε Λογαριασμούς Αποθεμάτων ανά Κλάδο.

Αποθέματα	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	34	55,74
Εμπορικές Επιχειρήσεις	16	26,23
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	11	18,03
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	61	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Οι παραβάσεις εμφανίζονται σε τρεις μόνο κλάδους , στην Μεταποίηση (55,74%), στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (26,23%) και στις Κατασκευαστικές Εταιρείες (18,03%). Οι συνηθέστερες παραβάσεις είναι οι εξής:

- i. η υπερτιμημένη τιμή μονάδας,
- ii. η απεικόνιση απαξιωμένων υλικών και η παράλειψη διαγραφής τους
- iii. και σε μικρότερη συχνότητα, η αλλαγή της μεθόδου απογραφής.

Οι εν λόγω παραβάσεις έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της αξίας των αποθεμάτων, που οδηγεί σε μείωση του κόστους παραχθέντων ή πωληθέντων και κατά συνέπεια σε αύξηση του μικτού κέρδους. Μια τέτοια "ωραιοποίηση" των αποτελεσμάτων επηρεάζει θετικά όχι μόνο τους δείκτες που σχετίζονται με τα περιθώρια κέρδους και την απόδοση επενδυμένων κεφαλαίων, αλλά και τους δείκτες γενικής ρευστότητας που θεωρούνται από τους αναλυτές ιδιαίτερα σημαντικοί.

Παράβαση με χαμηλά ποσοστά συχνότητας εμφάνισης (2,22%) αποτελεί η μη πραγματική απεικόνιση της αξίας των «Συμμετοχών και Χρεογράφων». Τα αποτελέσματα ανά κλάδο παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 8).

Πίνακας 8: Παραβάσεις για τις Συμμετοχές και τα Χρεόγραφα ανά Κλάδο.

Πραγματική αξία Συμμετοχών και Χρεογράφων	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	22	75,86
Εμπορικές Επιχειρήσεις	4	13,79
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	1	3,45
Κατασκευαστικές Εταιρείες	0	0,00
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	2	6,90
ΣΥΝΟΛΟ	29	100,00

Πηγή: Μωϋσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Οι συγκεκριμένες παραβάσεις εμφανίζονται κυρίως στον κλάδο της Μεταποίησης με ποσοστό 75,86% και στις Εμπορικές Επιχειρήσεις με ποσοστό 13,79%. Εκτός από τα Αποτελέσματα Χρήσης που επηρεάζονται είτε θετικά είτε αρνητικά, σημαντική μεταβολή παρουσιάζεται και στον δείκτη ρευστότητας.

Πολύ χαμηλό ποσοστό (0,76%) παραποιήσεων παρατηρήθηκε σε λογαριασμούς που αφορούν το Κόστος Παραγωγής (Πίνακας 9).

Πίνακας 9: Παραβάσεις αναφορικά με το Κόστος Παραγωγής ανά Κλάδο.

Κόστος Παραγωγής	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	8	80,00
Εμπορικές Επιχειρήσεις	2	20,00
Κλάδος Τραπεζών	0	0,00
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	0	0,00
Κατασκευαστικές Εταιρείες	0	0,00
Κλάδος Υγείας	0	0,00
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	0	0,00
Εταιρείες Υπηρεσιών	0	0,00
Άλλες	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	10	100,00

Πηγή: Μοϋσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

Ειδικότερα, οι παραβάσεις κατανέμονται στον κλάδο της Μεταποίησης (80,00%) και στις Εμπορικές Επιχειρήσεις (20,00%). Στην πραγματικότητα η επιβάρυνση του Κόστους Παραγωγής έχει άμεση σχέση με το κόστος των τελικών αποθεμάτων το οποίο και αυξάνεται. Με αυτόν τον τρόπο, έξοδα που θα έπρεπε να βαραίνουν την χρήση και να μειώνουν τα κέρδη, παγιοποιούνται και μεταφέρονται μέσω των αποθεμάτων στην επόμενη χρονιά. Επίσης, η επιβάρυνση του Κόστους Παραγωγής με έξοδα των Αποτελεσμάτων Χρήσης παρόλο που φαινομενικά δεν επηρεάζει τα κέρδη χρήσης (όταν δεν υπάρχουν τελικά αποθέματα), επηρεάζει ουσιαστικά τους δείκτες που σχετίζονται με το μικτό κέρδος το οποίο εμφανίζεται μειωμένο.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων οι ορκωτοί ελεγκτές υπέδειξαν και άλλες παρατυπίες, παραβάσεις και αλλοιώσεις των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες δεν αναφέρονται στο αρχικό ερωτηματολόγιο και καταλαμβάνουν ποσοστό 8,56% του συνόλου των παραβάσεων. Στον τελευταίο πίνακα (Πίνακας 10) παρατίθενται οι λοιπές παραβάσεις ανά κλάδο.

Πίνακας 10: Παραβάσεις για Λοιπούς Λογαριασμούς ανά Κλάδο.

Άλλο	Αριθμός Παραβάσεων	Ποσοστό επί τοις %
Κλάδος Μεταποίησης	20	17,86
Εμπορικές Επιχειρήσεις	16	14,29
Κλάδος Τραπεζών	4	3,57
Εταιρείες Πετρελαιοειδών	1	0,89
Κατασκευαστικές Εταιρείες	34	30,36
Κλάδος Υγείας	6	5,36
Κλάδος Αξιοποίησης Ακινήτων	1	0,89
Εταιρείες Υπηρεσιών	16	14,29
Άλλες	14	12,50
ΣΥΝΟΛΟ	112	100,00

Πηγή: Μωυσιάδου-Παντελίδης-Δρογαλάς-Νικηφορίδης 25-27 Μαΐος 2012 (Παρουσιάσεις ΕΣΔΟ)

4.4 Συμπεράσματα

Παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει για την δημιουργία και παρουσίαση «ποιοτικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης», είναι προφανές ότι η "αξιοπιστία" των οικονομικών εκθέσεων είναι συχνά ψευδαίσθηση ή μύθος. Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, η λογιστική απάτη μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι μία πραγματικότητα. Με γνώμονα την επιτυχία όλου του οικονομικού επιχειρείν, η αντιμετώπιση αυτού του νοσηρού φαινομένου καθίσταται επιτακτική (Jurinski and Lippman, 1999, Rezaee and Riley, 2009).

Ο ορθότερος τρόπος αντιμετώπισης της λογιστικής απάτης είναι η πρόληψή της. Αυτό είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μέσω της αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης και ελεγκτικών μηχανισμών από ανεξάρτητες επιτροπές ελέγχου με επαρκή γνώση σε θέματα απάτης (Gerety and Lehn, 1997, Karamanis, 2008, et al., 2010).

Από την παρούσα έρευνα προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τις πρακτικές και τους τρόπους παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων που ακολούθησαν οι ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς και τις προτιμήσεις που έδειξαν σε παραβάσεις συγκεκριμένοι κλάδοι. Συνοψίζοντας, τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας είναι τα ακόλουθα:

- Το μεγαλύτερο ποσοστό σφαλμάτων εντοπίζεται αφ' ενός στις «προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις» και στις «προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω

εξόδου από την υπηρεσία» (αναγνωρίζονται φορολογικά ως έξοδα και επηρεάζουν τα Αποτελέσματα Χρήσης), αφ' ετέρου στις «προβλέψεις για φόρους ανέλεγκτων χρήσεων» και «προβλέψεις επίδικων υποθέσεων» (δεν αναγνωρίζονται φορολογικά). Μάλιστα οι κλάδοι που δείχνουν μεγαλύτερη "προτίμηση" σε αυτήν την κατηγορία παραποιήσεων είναι οι Μεταποιητικές και οι Εμπορικές Επιχειρήσεις, ενώ ακολουθούν οι Εταιρείες Υπηρεσιών.

- Δεύτερο σε συχνότητα εμφάνιση είναι το ποσοστό των σφαλμάτων που καταγράφηκε στα έξοδα. Οι κλάδοι οι οποίοι "χειραγωγούν" τα έξοδά τους είναι στην πλειοψηφία ο Μεταποιητικός, ο Εμπορικός και έπονται οι Κατασκευαστικές Επιχειρήσεις.
- Οι αποσβέσεις παγίων έρχονται τρίτες σε συχνότητα εμφάνιση, με ποσοστό πάνω από 50% στον κλάδο της Μεταποίησης, ενώ με μικρότερο αλλά εξίσου σημαντικό ποσοστό και στις Εμπορικές Επιχειρήσεις και στις Κατασκευαστικές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τις χρονιές από το 2005 έως το 2007, η πλειοψηφία των παραβάσεων οφείλεται στην προσπάθεια των επιχειρήσεων να μειώσουν τα κέρδη τους και κατά συνέπεια την φορολογική τους επιβάρυνση ή να ωραιοποιήσουν τους προσδίδοντας σταθερότητα στα αποτελέσματά τους και την μερισματική πολιτική τους, επιδιώκοντας άντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο ή τα πιστωτικά ιδρύματα. Από το 2008 όμως, αρχίζουν να αυξάνονται οι παραβάσεις ή παρατυπίες που προσπαθούν να χειραγωγήσουν τον δείκτη ρευστότητας, ενώ το 2009 οι προσπάθειες των εταιρειών επικεντρώνονται στο να μειώσουν τις συσσωρευμένες ζημιές για να μην υπάρχουν στα άρθρα 47 & 48 του Νόμου 2190/1920 καθώς επίσης και να βελτιώσουν τον δείκτη ρευστότητάς τους ώστε να πετύχουν καλύτερους όρους χρηματοδότησης καθώς οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι κατά πολύ μεγαλύτερες του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Οι προσπάθειες αυτές κορυφώνονται το 2010 όπου έχουμε και τις περισσότερες αρνήσεις γνώμης από τους Ορκωτούς Ελεγκτές.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το ότι η παρούσα έρευνα έγκειται σε περιορισμούς. Ο βασικότερος περιορισμός είναι ο περιορισμένος γεωγραφικός χώρος του δείγματος (Ελλάδα) και το μικρό χρονικό διάστημα (6 μήνες έρευνα για 5 εταιρικές χρήσεις). Για αυτούς τους λόγους προτείνεται νέα εμπορική έρευνα η οποία θα καλύψει μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, θα συγκρίνει τα αποτελέσματά της με την παρούσα έρευνα και χρησιμοποιώντας πιο σύνθετες στατιστικές μεθόδους και θα εξάγει ένα μοντέλο πρόβλεψης των εταιρειών οι οποίες έχουν παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Εν κατακλείδι, η ομαδοποίηση των λογιστικών παραποιήσεων αποτελεί μονόδρομο

επιτυχίας, αφού δύναται να συμβάλλει καθοριστικά στον αποτελεσματικότερο έλεγχο των επιχειρήσεων (από τους εξωτερικούς ελεγκτές), στην εφαρμογή αποδοτικότερων μηχανισμών ελέγχου (από τις επιχειρήσεις) και στην δημιουργία προστιθέμενης αξίας για το «σύγχρονο επιχειρείν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: « ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΕΙΚΟΝΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ»

5.1 Εισαγωγή

Σύμφωνα με άρθρο της ηλεκτρονικής εφημερίδας «Φορολογικά Νέα», η περίπτωση αυτή αναφέρεται στην έκδοση και λήψη εικονικών στοιχείων που αφορούν συναλλαγές με το εξωτερικό και κυρίως από και προς τα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένου του διαρκώς αυξανόμενου όγκου των ενδοκοινοτικών συναλλαγών και της δυνατότητας εύκολης καταστρατήγησης των σχετικών διατάξεων.

5.2 Επιχειρηματολογία

Σχετικά με τις συναλλαγές αυτές σημειώνονται τα εξής:⁷

- Η δημιουργία της ενιαίας αγοράς το 1993 μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ε.Ε., η αύξηση των μελών της Ε.Ε., η κατάργηση των ελέγχων στα Τελωνειακά σύνορα και η απλούστευση των διαδικασιών, επέφερε την ραγδαία αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, γεγονός που διευκόλυνε την φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου και την προστασία των Κρατών-Μελών, καθιέρωσε το σύστημα VIES και τις διασταυρώσεις μέσω των υποβαλλόμενων από τις επιχειρήσεις καταστάσεων ενδοκοινοτικών παραδόσεων και αποκτίσεων.

Παράλληλα, από τις σχετικές μελέτες της Ε.Ε. προέκυψε ότι οι περισσότερες μη νόμιμες ενέργειες στον τομέα των ενδοκοινοτικών συναλλαγών ως προς το Φ.Π.Α. διενεργούνται μέσω των εξής μηχανισμών:

- α) Ψευδείς ενδοκοινοτικές παραδόσεις εμπορευμάτων σε άλλο Κράτος-Μέλος της Ε.Ε. χωρίς να χρεωθεί ο Φ.Π.Α. στο Τιμολόγιο (όπως άλλωστε προβλέπεται), ενώ στην πραγματικότητα

⁷ Διαθέσιμο ηλεκτρονικά στη διεύθυνση : <http://www.forologikanea.gr/pages/display/ekdosi-kai-lipsi-eikonikon-stoixeion-se-sunallages-me-to-eksoteriko/>

τα εμπορεύματα είτε έχουν πωληθεί στην εσωτερική αγορά και ο Φ.Π.Α. δεν έχει αποδοθεί είτε έχουν ληφθεί εικονικά τιμολόγια αγορών από την εσωτερική αγορά και στη συνέχεια ζητείται η επιστροφή του Φ.Π.Α αυτών.

Στις ενδοκοινοτικές παραδόσεις, οι εμπλεκόμενοι σε τέτοιου είδους συναλλαγές επωφελούνται από την καθυστέρηση της Αμοιβαίας Συνδρομής μεταξύ των Κρατών-Μελών. Τα εμπορεύματα μπορεί να δηλώνονται ότι παραδίδονται σε άλλο Κράτος-Μέλος (ως ενδοκοινοτική παράδοση με απαλλαγή του Φ.Π.Α.), ενώ αυτά διοχετεύονται στο εσωτερικό της χώρας χωρίς να εκδίδεται φορολογικό στοιχείο και χωρίς να εμφανίζονται τα ακαθάριστα έσοδα.

β) Ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών από άλλο Κράτος-Μέλος, οι οποίες είτε δεν καταχωρούνται στα βιβλία και δηλώνονται στις οικείες δηλώσεις, είτε δηλώνονται με διαφορετική αξία.

γ) Απάτη τύπου "Καρουζέλ" ή κυκλική απάτη. Στην περίπτωση αυτή γίνεται μετακύλιση του φόρου εισροών μέσω διαδοχικών πωλήσεων της μιας επιχείρησης προς την άλλη. Χρησιμοποιούνται διάφορες επιχειρήσεις (στις οποίες συμμετέχουν τα ίδια άτομα) και τελικά κάποια ή κάποιες από αυτές δεν αποδίδουν το φόρο και εξαφανίζονται (κυκλική απάτη).

δ) Επιχειρήσεις "Φοίνικας". Αναβίωση επιχειρήσεων που είχαν τεθεί σε αδράνεια και προχώρησαν σε επαναδραστηριοποίηση με σκοπό την «πραγματοποίηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών», τη μη απόδοση Φ.Π.Α. ή την έκδοση και την λήψη πλαστών-εικονικών φορολογικών στοιχείων.

- Σε σχέση με την κυκλική απάτη και τον τρόπο λειτουργίας της, σημειώνουμε τα εξής:

Στην απλούστερη μορφή της η κυκλική απάτη λειτουργεί ως εξής: Έμπορος Α εγγεγραμμένος στα μητρώα Φ.Π.Α. κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης πωλεί φορολογητέα αγαθά σε έμπορο Β εγγεγραμμένο στα μητρώα Φ.Π.Α. άλλου κράτους-μέλους. Ο Β θα έπρεπε να δηλώσει την αγορά αυτή ως ενδοκοινοτική απόκτηση και να καταβάλλει το Φ.Π.Α. στο δικό τους κράτος-μέλος και στη συνέχεια, βάσει του ότι σκοπεύει να χρησιμοποιήσει τα αγαθά αυτά για να προβεί σε επακόλουθη φορολογητέα παράδοση, να πιστώσει το ίδιο ποσό ως φόρο επί των εισροών. Συνήθως, αν συμμετέχει στο σύστημα κυκλικής απάτης, δεν κάνει τίποτα από τα παραπάνω. Ο Β, πριν γίνει αντιληπτό ότι είναι ή πρόκειται να γίνει εξαφανισμένος έμπορος, πωλεί τα αγαθά σε άλλο έμπορο Γ εγγεγραμμένο στα μητρώα του Φ.Π.Α. του δικού του κράτους μέλους, χρεώνοντας και λαμβάνοντας Φ.Π.Α. εξ επαχθούς αιτίας. Εντούτοις, δεν αποδίδει στις φορολογικές αρχές του Φ.Π.Α. αυτόν και εξαφανίζεται. Είναι αυτός που αναφέρεται ως «εξαφανισμένος έμπορος». Ο Γ (που θα λειτουργεί εν προκειμένω ως «μεσάζων») πωλεί στη συνέχεια τα αγαθά σε έμπορο

καταχωρημένο στα μητρώα Φ.Π.Α. άλλου κράτους-μέλους.

Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της απλούστερης μορφής της απάτης αυτής είναι το ότι ο αγοραστής αυτός είναι ο Α, από την κυκλικότητα δε αυτή προέκυψε η ονομασία «κυκλική απάτη». Ο Γ πιστώνει το φόρο επί των εισροών αλλά, επειδή στην πώλησή του προς τον Α εφαρμόζεται μηδενικός συντελεστής στο κράτος-μέλος του Γ (ενδοκοινοτική παράδοση), δεν απαιτείται να αποδώσει Φ.Π.Α. επί των εκροών και δύναται να ζητήσει επιστροφή του Φ.Π.Α. Το αποτέλεσμα είναι ότι, αν η απάτη επιτύχει, ο Β έλαβε, αλλά δεν απέδωσε το Φ.Π.Α. τον οποίο οι φορολογικές αρχές πρέπει να καταβάλουν στον Γ ως επιστροφή. Ο Γ όμως μπορεί να συμμετέχει στο κύκλωμα ή να αγνοεί παντελώς το τι συνέβη και το πώς χρησιμοποιήθηκε στις εν λόγω συναλλαγές. Ο στόχος του Β, δεν είναι να αγοράσει και να πωλήσει κατά τη συνήθη πορεία των συναλλαγών, αλλά να βρεθεί σε τέτοια θέση ώστε να εισπράξει το Φ.Π.Α. επί των εκροών του τον οποίο τότε δεν θα αποδώσει. Στην περίπτωση που ο Α και ο Β ενεργούν από κοινού, η αγορά εκ νέου από τον Α είναι επιθυμητή, εν μέρει για λόγους ελέγχου και εν μέρει διότι είναι απλούστερο και φθηνότερο να χρησιμοποιείται μία περιορισμένη ποσότητα αγαθών αρκετές φορές από το να αγοράζεται νέο εμπόρευμα στην ελεύθερη αγορά για κάθε νέο κύκλο. Ο Β, προκειμένου να εξασφαλίσει την πώληση, γνωρίζοντας ότι θα αποκομίσει κέρδος από τη μη απόδοση του Φ.Π.Α. επί των εκροών, έχει τη δυνατότητα να πωλήσει αγαθά στον Γ σε τιμή κατώτερη από αυτήν που πλήρωσε στον Α και θα το κάνει αυτό, αν είναι αναγκαίο.

Στην πιο σύνθετη μορφή της, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να δραστηριοποιούνται πολλές επιχειρήσεις και να εμφανίζονται στο κύκλωμα πάνω από δύο εξαφανισμένοι έμποροι και σε πολλές περιπτώσεις να ζητείται επιστροφή από πολλές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να υπάρχει πολλαπλάσια απώλεια από την επιστροφή Φ.Π.Α.

- Πέρα των ανωτέρω περιπτώσεων υπάρχουν και επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε κυκλώματα (αντί των εξαφανισμένων εμπόρων ή των κλεμμένων Α.Φ.Μ), οι οποίες δεν καταβάλλουν στο Δημόσιο τον οφειλόμενο Φ.Π.Α. Αγοράζουν αγαθά από την Ε.Ε. με μηδενικό συντελεστή Φ.Π.Α. ως ενδοκοινοτική απόκτηση. Δεν δηλώνουν όμως ενδοκοινοτική απόκτηση και δεν συμψηφίζουν καθόλου Φ.Π.Α. Στη συνέχεια, πωλούν τα αγαθά με ένα πολύ μικρό περιθώριο κέρδους σε άλλους ενδιάμεσους εμπλεκόμενους σε κύκλωμα. Η τελική πώληση των αγαθών πραγματοποιείται από άλλη εμπλεκόμενη στο κύκλωμα επιχείρηση η οποία πωλεί τα ίδια αγαθά σε άλλο Κράτος-Μέλος με μηδενικό συντελεστή Φ.Π.Α. (ενδοκοινοτική παράδοση) ή τα εξάγει σε Τρίτη χώρα και ζητάει επιστροφή του Φ.Π.Α. εισροών. Τα αγαθά αυτά επανέρχονται στην αγορά του πρώτου Κράτους-Μέλους και η κυκλική απάτη αρχίζει εκ νέου. Οι επιχειρήσεις αυτές (επισφαλείς

οφειλέτες) δημιουργούν ένα τεράστιο χρέος οφειλόμενου Φ.Π.Α. γιατί δεν έχουν φόρο εισροών για να εκπέσουν το Φ.Π.Α. εκροών. Δεν έχουν πόρους για να πληρώσουν το χρέος του και απλά συνεχίζουν τη δράση τους μέχρι να γίνουν αντιληπτοί από τη Φορολογική Αρχή.

- Επιπρόσθετα για τις ανωτέρω εικονικές ενδοκοινοτικές συναλλαγές (αποκτήσεις, παραδόσεις) από ένα κράτος-μέλος σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς να χρεωθεί ο Φ.Π.Α. ή τις εικονικές εξαγωγές εμπορευμάτων σε Τρίτη χώρα, αναφέρουμε τα εξής:

α) Η τεχνική δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων που εμπλέκονται στις ανωτέρω συναλλαγές, συνίσταται στο να προστεθούν μία σειρά από εικονικές συναλλαγές που θα χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν τις αγορές στο εξωτερικό και τις πωλήσεις μέσα στη χώρα, δηλαδή συνίσταται σε εικονικές ανύπαρκτες εθνικές αγορές ή ενδοκοινοτικές παραδόσεις ή εξαγωγές.

β) Σε κάποιες από τις παραπάνω περιπτώσεις μπορεί να εμπλέκονται εικονικές επιχειρήσεις που παίζουν τον ρόλο του αχυράνθρωπου. Δεν ασκούν πραγματικές δραστηριότητες, ούτε διαθέτουν έδρα ως επιχείρηση ή μόνιμη εγκατάσταση. Ο πραγματικός διοργανωτής κυκλώματος, στις περιπτώσεις αυτές, ενεργεί μόνο με αυτούς που εισπράττει, επομένως ο αχυράνθρωπος δεν ενημερώνεται για την πραγματική ταυτότητα αυτών ου την χρησιμοποιούν, για να λάβει τα μέτρα του. Αυτοί που κινούν τα νήματα είναι αυτοί που από την μία, συνεργάζονται με τους αλλοδαπούς προμηθευτές και από την άλλη με τους μεσάζοντες. Σε αυτήν την κατηγορία συναντώνται οι περισσότερες περιπτώσεις φοροδιαφυγής.

Οι μεσάζοντες στις περιπτώσεις αυτές έχουν έναν διπλό αλλά ουσιαστικό ρόλο: να μπερδεύουν τους ελεγκτές και να εκδίδουν νομιμοφανή τιμολόγια που θα καταλήξουν σε έμπορους νόμιμα εγκατεστημένους. Είναι οι πελάτες του «εξαφανισμένου εμπόρου». Η φορολογική κατάστασή τους είναι συχνά δύσκολο να γίνει αντιληπτή χωρίς να ανακαλυφθεί το σύνολο του κυκλώματος.

γ) Η μέθοδος με διεθνείς μεσάζοντες συνίσταται στη συστηματική παράδοση αγαθών, με τη συνεργασία των πελατών και των προμηθευτών, προς ανύπαρκτους εγκατεστημένους στο εξωτερικό. Σε αρκετές περιπτώσεις, τα αγαθά έχουν προέλευση από τη χώρα παράδοσης. Συχνά, οι μεταφορές πραγματοποιούνται από το ένα κράτος-μέλος στο άλλο.

δ) Παρόμοια με τη φοροδιαφυγή στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές είναι και οι ψευδείς εξαγωγές προς τις τρίτες χώρες (εκτός Ε.Ε.), όπου χρησιμοποιούνται παραποιημένα έγγραφα

(διασαφήσεις).

Οι εικονικές εξαγωγές, είναι το ομοίωμα ή μάλλον το πρωτότυπο της μεθόδου με τις εικονικές ενδοκοινοτικές παραδόσεις. Ο στόχος είναι πάντα ίδιος, να απαλλαγούν από το Φ.Π.Α. τα εμπορεύματα που εξάγονται με σκοπό να διοχετευτούν στη συνέχεια στην εσωτερική αγορά, ή στη μαύρη αγορά με τη βοήθεια πλαστών τιμολογίων. Στην προκειμένη περίπτωση επειδή υφίστανται τα σύνορα με τις τρίτες χώρες, πρέπει να υπάρχουν ψεύτικα παραστατικά εξαγωγής με τη βοήθεια μη νόμιμων σφραγίδων και μη νόμιμων μεταφορικών εγγράφων.

• Για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ανωτέρω φαινομένων φοροδιαφυγής κρίνονται αναγκαία:

- ✓ Η επαλήθευση του Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. του αλλοδαπού αγοραστή, αν δηλαδή είναι εγγεγραμμένος στο σύστημα VIES στη χώρα του.
- ✓ Η παρακολούθηση επιχειρήσεων με πραγματοποίηση ενδοκοινοτικών συναλλαγών ιδιαίτερος και επισταμένως, ως προς την ορθή απόδοση του Φ.Π.Α. Επίσης, η παρακολούθηση των επιχειρήσεων κατά το πρώτο διάστημα λειτουργίας τους από την έναρξη των εργασιών τους ή από την ημερομηνία που παύουν να βρίσκονται σε αδράνεια και επαναδραστηριοποιούνται.
- ✓ Στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εξαγωγές σε τρίτες χώρες ή εισαγωγές από τρίτες χώρες εκτός από Ε.Ε., να ελέγχεται αν οι υπάρχουσες διασαφήσεις (η κατοχή από την εξαγωγική επιχείρηση του αντίτυπου Ε.Δ.Ε. 3 αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο της εξαγωγής) είναι οι ορθές ή έχουν παραποιηθεί και σε περίπτωση υπονοιών, ζητούνται πληροφορίες με κάθε πρόσφορο τρόπο από το αρμόδιο τελωνείο εισόδου ή εξόδου των εμπορευμάτων.
- ✓ Σε κάθε περίπτωση ενδοκοινοτικών συναλλαγών (παραδόσεων ή αποκτήσεων) ή εισαγωγών ή εξαγωγών από ή προς Τρίτη χώρα αντίστοιχα, να ελέγχεται ο τρόπος εξόφλησης κάθε τιμολογίου, αν δηλαδή υπάρχει παραστατικό τράπεζας για την είσπραξη ή την πληρωμή κατά περίπτωση του σχετικού ποσού. Όταν δεν υφίστανται τέτοια παραστατικά και η επιχείρηση ισχυρίζεται ότι η συναλλαγή έγινε με μετρητά, χωρίς να μεσολαβεί η τράπεζα, τότε θεωρείται ύποπτη και ο έλεγχος της συγκεκριμένης περίπτωσης διενεργείται σε βάθος.
- ✓ Έλεγχος για το αν υφίσταται κάθε στοιχείο, από το οποίο αποδεικνύεται η μεταφορά των αγαθών από την Ελλάδα στο άλλο κράτος-μέλος. Ειδικότερα:

α) Δελτίο αποστολής και τιμολόγιο πώλησης ή Δελτίο αποστολής-Τιμολόγιο πώλησης, όπως αυτά προβλέπονται από τις διατάξεις του Κ.Β.Σ. Στα ανωτέρω στοιχεία αναγράφεται, εκτός

των άλλων, υποχρεωτικά και ο Α.Φ.Μ. του αγοραστή

β) Αποδεικτικά περί μεταφοράς των αγαθών από την Ελλάδα σε άλλο κράτος-μέλος. Όσον αφορά στα αποδεικτικά αυτά και την μεταφορά τους, διακρίνουμε τους εξής τρόπους μεταφοράς:

- ✓ Μεταφορά με δημοσίας χρήσης μεταφορικά μέσα.

Στην περίπτωση αυτή απαιτείται αντίτυπο της φορτωτικής του μεταφορέα ή του μεταφορικού γραφείου κλπ. όπως άλλωστε προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 16 του Κ.Β.Σ. (φορτωτική, CMR κλπ.).

- ✓ Μεταφορά με ιδιωτικής χρήσης μεταφορικά μέσα του πωλητή.

Στην περίπτωση αυτή απαιτούνται:

- i. Στο Δελτίο αποστολής ή στο Δελτίο αποστολής-Τιμολόγιο, θα πρέπει να αναγράφεται και ο αριθμός του Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτου, με το οποίο πραγματοποιήθηκε η μεταφορά.
- ii. Φορτωτική ή άλλο αποδεικτικό στοιχείο του θαλάσσιου μέσου μεταφοράς που εκδίδεται για τη μεταφορά του Φ.Ι.Χ. αυτοκινήτου.
- iii. Βεβαίωση του παραλήπτη, ότι παρέλαβε τα αγαθά. Η βεβαίωση αυτή γίνεται είτε με υπογραφή, σε συνοδευτικό έγγραφο των εμπορευμάτων, είτε στη φορτωτική, είτε σε χωριστό έγγραφο.

Στη βεβαίωση αυτή πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία του παραλαβόντος και να επισυνάπτεται φωτοτυπία του διαβατηρίου ή της ταυτότητάς του.

- iv. Αποδείξεις διοδίων, τελών διέλευσης ή άλλων επιβαρύνσεων και δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη μεταφορά, τόσο εντός της χώρας όσο και εκτός αυτής, και κάθε άλλο στοιχείο από το οποίο αποδεικνύεται η διέλευση του αυτοκινήτου από τον τόπο φόρτωσης, μέχρι τον τόπο παράδοσης των αγαθών στο άλλο κράτος-μέλος.

- ✓ Μεταφορά με ιδιωτικής χρήσης μεταφορικά μέσα του αγοραστή.

Στην περίπτωση αυτή απαιτούνται:

- i. Στο Δελτίο αποστολής ή στο Δελτίο αποστολής-Τιμολόγιο, θα πρέπει να αναγράφεται ο αριθμός κυκλοφορίας του αυτοκινήτου του αγοραστή, και υπογραφή του παραλαβόντος τα αγαθά, καθώς επίσης και βεβαίωση του ίδιου ότι προτίθεται να τα μεταφέρει στο άλλο κράτος μέλος. Επίσης, ο πωλητής θα πρέπει να κατέχει φωτοαντίγραφα της άδειας κυκλοφορίας του αυτοκινήτου και του διαβατηρίου του παραλαβόντος.
- ii. Αντίγραφα (φωτοτυπίες) των φορτωτικών ή άλλων αποδεικτικών στοιχείων του θαλάσσιου μέσου μεταφοράς που εκδίδεται για τη μεταφορά του αυτοκινήτου, τόσο για

την άφιξή του στην Ελλάδα, όσο και για τη μεταφορά του στο άλλο κράτος-μέλος, για τα οποία ο πωλητής θα πρέπει να φροντίζει να έρχονται στα χέρια του έστω και εκ των υστέρων.

- iii. Αντίγραφα (φωτοτυπίες) των αποδείξεων διοδίων, τελών διέλευσης ή άλλων επιβαρύνσεων και δαπανών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη μεταφορά, τόσο εντός όσο και εκτός αυτής, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο από το οποίο αποδεικνύεται η άφιξη του αυτοκινήτου στην Ελλάδα αλλά και η επιστροφή του στο άλλο κράτος-μέλος.
 - iv. Έλεγχος κάθε άλλου στοιχείου, το οποίο κατά την κρίση του ελέγχου θεωρείται απαραίτητο, όπως π.χ. η ύπαρξη εμβάσματος σε τραπεζικό λογαριασμό, η δήλωση της ενδοκοινοτικής απόκτησης από το αλλοδαπό υποκείμενο, κλπ.
- Η ύπαρξη των ανωτέρω δικαιολογητικών διασφαλίζει αρχικά την νομιμότητα της μη επιβολής Φ.Π.Α. στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και κατά συνέπεια το δικαίωμα επιστροφής στους υποκειμένους του φόρου εισροών που αναλογεί στις ενδοκοινοτικές αυτές παραδόσεις καθώς και σε μεγάλο βαθμό το ότι δεν πρόκειται για εικονικές συναλλαγές.
 - Τέλος, η αναζήτηση στοιχείων από τα οποία αποδεικνύεται η πραγματοποίηση μιας ενδοκοινοτικής συναλλαγής, εξαρτάται από τη φύση της συναλλαγής.

5.3 Απάτη Carousel

Τα φαινόμενα των εικονικών πωλήσεων σε ξένες χώρες (όπου και χάνεται ο Φ.Π.Α) καθώς και οι απάτες τύπου Carousel αποτελούν μεγάλο βραχνά για τις φορολογικές αρχές όλων των χωρών. Μόλις πρόσφατα ανακοινώθηκε από το υπουργείο οικονομικών πως μια στις τρεις ενδοκοινοτικές πωλήσεις από Ελλάδα προς Ρουμανία, δεν επιβεβαιώνονται από τους αντίστοιχους φορείς. Αυτό σημαίνει πρακτικά πως πιθανόν να πρόκειται για πωλήσεις εντός της χώρας, που δηλώνονται προς εξωτερικό για να μην καταβληθεί Φ.Π.Α. ο οποίος χάνεται και δεν εισπράττεται από καμία χώρα.

Ακόμη οι απάτες τύπου “Carousel”, είναι όπως φανερώνει το όνομα στην ουσία ένα τραινάκι με εικονικές συναλλαγές από χώρα σε χώρα, με τελικό αποδέκτη μια εταιρεία “φάντασμα” η οποία έχει δημιουργηθεί εξ αρχής με σκοπό να κλείσει σε λίγο καιρό και να μην αποδώσει ποτέ το τεράστιο ποσό Φ.Π.Α που έχει συσσωρευτεί. Στην πράξη επιτηδευματίες κόβουν τιμολόγια πωλήσεων από Ελλάδα πχ προς μια άλλη χώρα, από εκεί

προς άλλη, και ούτω καθεξής με τελικό αποδέκτη όλων των τιμολογίων μια εταιρεία χωρίς υπόσταση σε ξένη χώρα, που δεν αποδίδει ποτέ Φ.Π.Α και κάποια στιγμή κλείνει με αποτέλεσμα τεράστια ποσά Φ.Π.Α που έχουν συσσωρευτεί να εξαφανίζονται και να μην αποδίδονται ποτέ την στιγμή που σε όλες τις χώρες που αποτελούν το τραινάκι έχουν εισπραχθεί ή έχουν αφαιρεθεί από τα πληρωτέα ποσά.⁸

⁸ Βλ. <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=84952>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: «ΜΕΓΑΛΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ»

6.1 Εισαγωγή

Τα μεγάλα εταιρικά οικονομικά σκάνδαλα των τελευταίων δεκαετιών συγκλόνισαν ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία, με τον τρόπο όπου η δημιουργική λογιστική με τις λογιστικές απάτες και παραποιήσεις, σε συνδυασμό με την λανθασμένη ελεγκτική εργασία, έχουν συμβάλει στην συσσώρευση υψηλών κεφαλαίων και μεγάλων χρηματικών ποσών, δημιουργώντας μια φούσκα οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας στην επενδυτική και χρηματιστηριακή αγορά. Ωστόσο έδειξαν ότι στην αλλοίωση των λογιστικών προτύπων, στοιχείων και καταστάσεων δεν εμπλέκονται μόνο τα στελέχη διαφορετικού επιπέδου ιεραρχίας μέσα στην επιχείρηση και συνεργαζόμενοι χρηματοπιστωτικοί οίκοι, αλλά και οι ίδιες οι εταιρείες ελεγκτών και ορκωτών λογιστών όπου με τα λάθη και τις παραλήψεις τους δεν αξιολογούν πολλές φορές αποτελεσματικά την ακρίβεια και την καθαρότητα των λογιστικών καταστάσεων.

Σύμφωνα με τη τελευταία Έκθεση για την Οικονομική Απάτη της πολυεθνικής εταιρείας παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών Ernst & Young (E&Y), Οι επικεφαλής εταιρειών στις περισσότερες χώρες βρίσκονται υπό τόσο μεγάλη πίεση για να παρουσιάσουν στοιχεία ανάπτυξης ώστε πολλοί από αυτούς έχουν καταφύγει στην παραποίηση των λογιστικών τους βιβλίων.

Ένα στα πέντε από τα 3.500 στελέχη που ερωτήθηκαν σε 36 χώρες στην Ευρώπη, την Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ινδία απάντησαν ότι γνωρίζουν κρούσματα παραποίησης των λογιστικών βιβλίων στις εταιρείες όπου εργάζονται τους τελευταίους 12 μήνες, σύμφωνα με την έκθεση της γνωστής εταιρείας συμβούλων. Επιπλέον, το 42% των επικεφαλής διοικητικών συμβουλίων και των διευθυντών που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησαν ότι είναι ενήμεροι για "κάποιου τύπου ανακριβή αναφορά οικονομικών στοιχείων".

Και παρά τα σκάνδαλα που ξέσπασαν στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, σχεδόν το ένα τέταρτο των εργαζομένων στον τομέα των οικονομικών υπηρεσιών, απάντησαν ότι γνωρίζουν την ύπαρξη τέτοιων κρουσμάτων, ενώ περίπου το 10% του

συνολικού αριθμού των εργαζομένων απάντησαν ότι οι εταιρείες τους υποτίμησαν τα κόστη, υπερίτησαν τα έσοδα ή κατέφυγαν σε ανήθικες τακτικές πωλήσεων. Εν τω μεταξύ, το ένα τέταρτο και πλέον των ερωτηθέντων θεωρούν αποδεκτό τον χρηματισμό προκειμένου να διατηρήσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες.

“Η έκθεσή μας δείχνει ότι για να επιτευχθεί η ανάπτυξη και να βελτιωθεί η απόδοση σε αυτό το περιβάλλον, ένας ανησυχητικός αριθμός (στελεχών) εμφανίζεται να μην ενοχλείται ή να γνωρίζει την ύπαρξη ανήθικων πρακτικών”, δήλωσε ο Ντέιβιντ Σταλμπ, υπεύθυνος της εταιρείας σε θέματα διερεύνησης κρουσμάτων απάτης.

Σύμφωνα με την E&Y, η μεγάλη πλειονότητα των διευθυντικών από την Νορβηγία και την Νιγηρία, μέχρι την Ρωσία και την Ελλάδα, αισθάνονται την πίεση να παρουσιάσουν μία καλή οικονομική απόδοση μέσα στους επόμενους 12 μήνες, παρά την μειωμένη αισιοδοξία ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον θα βελτιωθεί. Τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας εικονίζονται και από την παρακάτω ανάλυση και ανάπτυξη κάποιων από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα παγκοσμίως.

6.2 ENROR

Η εταιρία Enrор ήταν μια από τις κορυφαίες εταιρίες ηλεκτρικού εμπορίου σε ολόκληρο τον κόσμο. Κατασκεύαζε σταθμούς ηλεκτρικής παραγωγής ενώ εκμεταλλευόταν τις γραμμές φυσικού αερίου και προχωρούσε σε πολλές επιχειρησιακές καινοτομίες. Η εταιρία σημείωνε ανοδική πορεία και την δεκαετία του 90' είδε την μετοχή της να εκτινάσσεται στα 90.00\$ δολάρια ανά μετοχή.

Όμως στα τέλη της δεκαετίας η Sherron Watkins αντιπρόεδρος της εταιρίας και πρώην λογίστρια της ελεγκτικής εταιρίας Arthure Andersen Company, γράφει μια επιστολή στον τότε επικεφαλής και ανώτατο διοικητικό στέλεχος της εταιρίας, τον Ken Lay, εκφράζοντας τους φόβους της για τους λογιστικούς χειρισμούς της Enrор και τις συνέπειες τους. Επιπλέον τόνισε ότι η εταιρία αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα με διάφορες συνεργασίες που έχει κάνει, όσον αφορά το λογιστικό τμήμα αυτών, το ρολό του επικεφαλής των οικονομικών και διοικητικών υπηρεσιών σ' αυτές, καθώς και το πιθανό αρνητικό αντίκτυπο που θα είχαν αν αποκαλύπτονταν πληροφορίες για αυτές στις επενδυτικές αγορές. Η πτώση, της άλλωτε παγκοσμίως μεγάλης εταιρίας, Enrор πλησίαζε με γοργούς ρυθμούς.

Την ίδια εποχή πουλήθηκαν μετοχές της εταιρίας αξίας \$41 εκατομμυρίων. Αλλά και

μέλη της εταιρίας πούλησαν \$71 εκατομμύρια σε μετοχές. Στους εργαζόμενους απαγορεύθηκε η πώληση μετοχών από συνταξιοδοτικούς λογαριασμούς, εκτός αν έβγαιναν στη σύνταξη ή αν σταματούσαν να δουλεύουν.

Ο λόγος που οδήγησε τα στελέχη της εταιρίας να κάνουν ενέργειες που οδήγησαν την εταιρία στην πτώχευση ήταν η επιθυμία τους για επίτευξη κέρδους και επιθυμητών τιμών μετοχής του επενδυτικού κοινού. Ήθελαν να εκπληρώσουν τους στόχους της εταιρίας, δηλαδή να μεγιστοποιήσουν την αξία της επιχείρησης όσον αφορά τους μετόχους.

Το 1990 οι επενδυτές, αναμένοντας ετήσιες αποδόσεις της τάξεως του 25-30% αντάμειβαν τις εταιρίες με γρήγορο κέρδος με υψηλές τιμές μετοχών, αλλά και «τιμωρούσαν» εκείνες τις μετοχές που αποτύγγαναν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της Wall Street. Με αυτόν τον τρόπο τα στελέχη είχαν την επιθυμία να κάνουν αναφορές για υψηλές τιμές εισροών, έτσι ώστε να παραμένουν οι τιμές των μετοχών υψηλές και να διατηρούν οι ίδιοι τη θέση τους στην εταιρία. Κατά την διάρκεια του 2001 η Enron κατέρρευσε, ενώ η επενδυτές της οδηγήθηκαν σε μεγάλη κρίση. Στις 2 Δεκεμβρίου του 2001 η τιμή της μετοχής της κατρακύλησε από τα \$90,00 δολάρια ανά μετοχή στο \$1,00 δολάριο και συνεχιζόταν να μειώνεται καθώς αποκαλυπτόταν το σκάνδαλο. Οι εξαιρετικές επιδόσεις και τα κέρδη που εμφάνιζαν κατά τα έτη 1990 έως 2000 ήταν ένα ψέμα, αποτελέσματα της δημιουργικής λογιστικής με την βοήθεια της διοίκησης της εταιρίας.

Η Enron είχε ιδρύσει αντί για θυγατρικής εταιρίας, εταιρίες με ειδικό αντικείμενο εργασίας, ειδικού σκοπού, τις λεγόμενες SPE (Special Purpose Entity), με αντικείμενο να καλύψουν κάποιες δραστηριότητες της μητρικής με την όποια δεν έχουν νομική σχέση. Συνήθως η μητρική εκχωρεί απαιτήσεις ή επισφάλειες και έτσι βελτιώνει τον δείκτη της κεφαλαιακής επάρκειας και μπορεί να συνεχίσει έτσι την οικονομική της επέκταση.

Συμφώνα με το νομικό και λογιστικό πλαίσιο των ΗΠΑ ότι εταιρίες ειδικού σκοπού δεν ενοποιούνται εφόσον σε αυτή συμμετέχει ανεξάρτητο μέλος με ποσοστό 3%. Έτσι τα προνομία των SPE χρησιμοποιήθηκαν από την Enron για συγκάλυψη των χρηματοοικονομικών ζημιών της. Κατ' αυτόν τον τρόπο οι SPE, που υποτίθεται ότι χρηματοδοτούσαν την απόκτηση ενός στοιχείου του ενεργητικού, στην πραγματικότητα απέκρυβαν οφειλές και έτσι οι υποχρεώσεις στον ισολογισμό δεν εμφανιζόντουσαν. Ως αποτέλεσμα η Enron να δημιουργεί πλασματικά κέρδη από τις υποτιθέμενες συναλλαγές μέσω των οικονομικών περιοδικών καταστάσεων, και έτσι ο επενδυτής ήταν ήσυχος.

Επίσης η Enron προχώρησε και σε άλλες λογιστικές άπατες διογκώνοντας τα κέρδη στα μακροχρόνια συμβόλαια. Έτσι οι πωλητές της ήταν υποχρεωμένοι να κάνουν προβλέψεις υψηλών κερδών για να ηρεμούν τους επενδυτές με την αίσθηση του υψηλού μελλοντικού

κέρδους. Παράλληλα όμως καποιες από τις SPE υπέστησαν ζημίες και έπρεπε να αναπληρωθούν άμεσα , δημιουργήθηκε έτσι μια μαύρη τρύπα ζημιών.

Όμως τα συνεχόμενα αυξημένα αποτελέσματα κερδών με την ξαφνική δημιουργεί αρνητικού αποτελέσματος, καθώς και η αποφυγή της δημοσίευσης των τελικών αποτελεσμάτων, σε συνδυασμό με τις αναπάντητες ερωτήσεις τόσο του κογκρέσου όσο και της ίδιας της εκχωρεί ελεγκτικής αρχής οδήγησαν στην πτώση της Enron.

Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς ανέλαβε την υπόθεση και υστέρα από ερεύνα αποκαλύφθηκε ότι μεγάλο ποσοστό συμμετοχής στις λογιστικές άπατες είχε και ο μεγάλος ελεγκτικός οίκος Arthur Andersen company, οπου με τα στραβά ματιά και τον σχεδόν ανύπαρκτο έλεγχο δημιούργησαν την δυνατότητα πράξης λογιστικών απατών από την εταιρία Enron.

Το Σκάνδαλο της Enron είναι οικονομικό σκάνδαλο που αναδείχθηκε το 2001 και αφορούσε την ενεργειακή εταιρεία Enron και την ελεγκτική Arthour Andersen. Έπειτα από μια σειρά αποκαλύψεων που αφορούσαν αμφιλεγόμενες λογιστικές πρακτικές που διενεργήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990, η Enron βρέθηκε στο χείλος της χρεοκοπίας το Νοέμβριο του 2001. Η Enron κήρυξε πτώχευση στις 2 Δεκεμβρίου του 2001. Καθώς το σκάνδαλο αποκαλυπτόταν, οι μετοχές της Enron σημείωσαν κατακόρυφη πτώση από τα \$90.00 ανά μετοχή σε λιγότερο από 50¢ ανά μετοχή. Αυτή η απρόσμενη εξέλιξη είχε μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά. Η βουτιά της Enron σημειώθηκε μετά από την αποκάλυψη ότι πολλά από τα κέρδη και τα έσοδα ήταν αποτέλεσμα συμφωνιών με οντότητες ειδικού σκοπού, εταιρίες περιορισμένης ευθύνης που ήλεγχε. Απόρροια των ανωτέρω ήταν πολλά από τα χρέη και οι απώλειες της εταιρείας να μην εμφανιστούν στις οικονομικές της καταστάσεις. Επιπροσθέτως, το σκάνδαλο προκάλεσε τη διάλυση της Arthure Andersen, η οποία αποτελούσε μέχρι εκείνη την περίοδο μία εκ των πέντε κορυφαίων ελεγκτικών εταιριών. Ιδιαίτερα ζημιωμένα βγήκαν τα μέλη ποικίλων ομάδων ενδιαφερομένων, όπως μέτοχοι, κράτος, πιστωτές, εργαζόμενοι κ.α., αλλά και η ίδια η επενδυτική αγορά.

6.3 WORLDCOM

Η Long Distance Discount Service, Inc (LDDS) ξεκίνησε το 1983 στο Hattiesburg του Mississippi. Το 1985 η LDDS επιλέγει τον Bernard Edders να είναι διευθύνων σύμβουλος της. Η εταιρία εισήχθη στο χρηματιστήριο το 1989 μέσω συγχώνευσης με την Advantage

Companies Inc. Η επωνυμία της εταιρίας άλλαξε από LDDS WorldCom το 1995, και λίγο αργότερα σε WordCom .

Στις 5 Οκτώβριου 1999 η Sprint Corporation και η MCI WorldCom ανακοίνωσαν την 129 δισεκατομμυρίων δολαρίων συμφωνία συγχώνευσης μεταξύ των δυο εταιριών. Αν η συμφωνία ολοκληρωνόταν, θα ήταν η μεγαλύτερη εταιρική συγχώνευση στην ιστορία , και θα έκανε την WorldCom την μεγαλύτερη εταιριών τηλεπικοινωνιών στις Ηνωμένες Πολιτείες. Ωστόσο, η συμφωνία δεν πραγματοποιήθηκε εξαιτίας της πίεσης από το Υπουργείο Δικαιοσύνης των ΗΠΑ αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις ανησυχίες τους για την δημιουργία μονοπωλίου στο τομέα των τηλεπικοινωνιών.

Ξεκινώντας το 1999 και συνεχίζοντας μέχρι το Μάιο του 2002 , η εταιρία ,υπό τη διεύθυνση των Ebbers, Scott Sullivan(CFO), David Myers(Controller), Buford Yates (Director of General Accounting), χρησιμοποίησε δόλια λογιστικά τεχνάσματα για την απόκρυψη της μείωσης των κερδών παρουσιάζοντας μια ψευδή εικόνα οικονομικής ανάπτυξης και κερδοφορίας για να στηρίξουν την τιμή της μετοχή της WorldCom.

Υπό την καθοδήγηση του διοικητικού συμβούλιου το λογιστήριο της WorldCom έκανε έγγραφες με ποσά μικρότερα από τα πραγματικά, στον λογαριασμό έξοδα διασύνδεσης με άλλες εταιρίες τηλεπικοινωνιών, μειώνοντας τις γραμμές κόστους, με την κεφαλαιοποίηση των δαπανών αυτών στον ισολογισμό και όχι με την αναγνώριση τους ως έξοδο της εταιρίας έτσι όπως θα έπρεπε κανονικά. Επιπλέον η εταιρία διόγκωνε τα έσοδα της με ψεύτικες λογιστικές έγγραφες με την χρησιμοποίησης πλαστογραφημένων λογιστικών εγγράφων.

Μόνο κατά τα πέντε τελευταία τρίμηνα υπερέβαλε την ανύπαρκτη κερδοφορία της κατά 3,8 δισεκατομμύρια δολάρια, εξαπατώντας τους μετόχους της, τους επενδυτές και τις αρχές. Χαρακτηριστική «λεπτομέρεια» ότι η εταιρεία ορκωτών λογιστών, που υποτίθεται πως την έλεγχε, δεν ήταν άλλη από την περιώνυμη πλέον Arthure Andersen, αυτή δηλαδή που συγκάλυπτε την απάτη της Enron! Δημιούργημα της «φούσκας» της «νέας οικονομίας», η WorldCom είδε τη μετοχή της να συρρικνώνεται από \$62.00 δολάρια, που είχε φθάσει τον Ιούνιο του 1999, στα 0,26\$ σεντς, και τη χρηματιστηριακή αξία της να εκμηδενίζεται ουσιαστικά μόλις 1 δισεκατομμύριο δολάρια έναντι 115,3 δισ. δολαρίων προ διετίας. Με 17.000 απολύσεις αναζητεί η εταιρεία διέξοδο από το βάραθρο, στο οποίο την έριξαν τα ίδια τα στελέχη της, και οι μετόχοι της με αγωγές. Μάλιστα, ο μέχρι τον Απρίλιο διευθύνων σύμβουλός της έχει πάρει από τη WorldCom και της χρωστά προσωπικά δάνεια και εγγυητικές επιστολές ύψους μεγαλύτερου των 366 εκατομμυρίων δολαρίων.

Τον Ιούνιο του 2002 η Επιτροπή κεφαλαιαγοράς κατέθεσε κατηγορίες για λογιστικές

και αστικές απάτες εις βάρος της WorldCom όπου εκτιμούνται στα 9 δισεκατομμύρια δολάρια σε λογιστικά σφάλματα.

Στις 15 Μαρτίου 2005 ο πρόεδρος της εταιρίας Bernard Ebbers κρίθηκε ένοχος για όλες τις κατηγορίες και καταδικάστηκε για απάτη, συνωμοσία και υποβολή πλαστών εγγράφων και παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Καταδικάστηκε σε 25 χρονιά φυλάκισης. Επίσης οι υπόλοιποι Scott Sullivan (πρώην CFO), David Myers(πρώην υπεύθυνος), Buford Yates (πρώην σύμβουλος λογιστηρίου) του διοικητικού συμβούλιου χρεώθηκαν ποινικές κυρώσεις και φυλάκιση .

6.4 PARMALAT

Το λογιστικό σκάνδαλο του ιταλικού κολοσσού Parmalat, την μεγαλύτερη εταιρία γαλακτοκομικών προϊόντων στην Ευρώπη, αναφαίρετε στην εξαφάνιση δισεκατομμυριούχων ευρώ από τα ταμεία της εταιρίας. Επίκεντρο του σκανδάλου , μια επιστολή που προερχόταν από την Bank of America, με την όποια η τράπεζα επιβεβαιώνει ότι μια θυγατρική της Parmalat που είχε έδρα στις Νήσους Κείμαν, η Bonlat είχε καταθέσει αξίας τεσσάρων δισεκατομμυρίων ευρώ στη αμερικανική τράπεζα.

Ο πρώην γενικός οικονομικός διευθυντής της εταιρίας, Φαουστο Τονα, και ένας από τα δέκα άτομα που, συμπεριλαμβανόμενου και της γυναίκας του, που κατέθεσαν, παραδεχτήκαν ότι ωφελήθηκε προσωπικά με χρηματικά κεφάλαια τα όποια άνηκαν σε θυγατρικές εταιρίες της Parmalat. Επίσης αφαιρεί ότι ο ιταλικός κολοσσός έπαιρνε χρηματικές δωροδοκίες, μίζες, από τον σουηδικό κολοσσό των συσκευασιών Tetra-pack, κατηγορία την οποία αρνείται κατηγορηματικά ο σουηδικός όμιλος. Το σκάνδαλο όμως αυτό δεν βαραίνει εξολοκλήρου μόνο την Parmalat όπως συνέβη και με τα παραπάνω προαναφερόμενα παραδείγματα σκανδάλων (Enron ,WorldCom) και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και ιδιαιτέρως οι ελεγκτικές εταιρίες, που έχουν στην αρμόδια τους τον έλεγχο των εταιριών αυτών, έχουν σημαντικό ποσοστό ευθύνης στην δυνατότητα πράξης της άπατης.

Οι εισαγγελικές αρχές θέτουν στο μικροσκόπιο και τους ορκωτούς λογιστές, οι οποίοι έλεγχαν και υπέγραφαν τους ισολογισμούς της Parmalat. Η εταιρία που είχε την ευθύνη του έλεγχου των οικονομικών στοιχείων, βιβλίων και καταστάσεων της Parmalat ήταν η Grant Thornton, η οποία αποτελεί ένα διεθνές δίκτυο ορκωτών λογιστών παγκοσμίως.

Τα τελευταία χρόνια, και λόγω της συνεχούς αύξησης των κρουσμάτων άπατης η

ιταλική νομοθεσία θέσπισε νομικές διατάξεις οι οποίες καθορίζουν την ανάλλαξη των ορκωτών λογιστών στις επιχειρήσεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Μέχρι το 1999 η Grant Thornton ήταν υπεύθυνη στον έλεγχο της Parmalat. Με την ιταλική νομοθεσία διατάθηκε η αντικατάσταση της από την Deloitte & Touche, μια από τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρίες ορκωτών λογιστών στο τομέα της ελεγκτικής.

Όμως, η εναλλαγή των ορκωτών λογιστών παρακάμφθηκε και δεν πραγματοποιήθηκε στην περίπτωση της Parmalat. και αυτό διότι η Grant Thornton συνέχιζε να ελέγχει την θυγατρική της εταιρίας, Bonlat, τουλάχιστον μέχρι την ώρα που η Bank of America ανακοίνωσε ότι στο υποτιθέμενο έγγραφο της, η απόδειξη των καταθέσεων των τεσσάρων δισεκατομμυρίων ευρώ, ήταν πλαστό και το κεφάλαιο της ανύπαρκτο. Η απώλεια αυτού του κεφαλαίου λειτούργησε σαν μια μαύρη τρύπα και είχε κατασταλτικό χαρακτήρα στην αρνητική πορεία της εταιρίας.

6.5 HEALTH MANAGEMENT INC. (HMI)

Ο Clifford Hotte, αδειούχος φαρμακοποιός με ειδίκευση στην πυρηνική φαρμακολογία, πρώην πρόεδρος του Διοικητικού Συμβούλιου της Ν. Υόρκης, ίδρυσε μια μικρή εταιρία που πουλούσε ιατρικές προμήθειες και ιατρικό εξοπλισμό σε ιδιώτες και επιχειρήσεις κατ' οίκον. Οι εργασίες της εταιρίας αυξήθηκαν, έτσι η εταιρία μεγάλωσε και ονομάστηκε Health Management Inc. HMI. Η καινούργια εταιρία είχε αντικείμενο τις χρόνιες παθήσεις και εμπορεύονταν ακριβά φάρμακα για τις παθήσεις αυτές.

Το 1989 η ελεγκτική εταιρία της Health Management Inc που είχε στην ευθύνη της τον έλεγχο των οικονομικών της στοιχείων και των λογιστικών της βιβλίων, ήταν η BDO Seidman.

Ο Drew Bergman αρχικός ελεγκτής της Health Management Inc (1989-1990) και η υφιστάμενη του ήταν η Mei-Ya-Tsai. Η γυναικά του Bergman συνδέθηκε, τυχαία, με οικογενειακή φιλιά με την Mei-Ya-Tsai. Στην συνέχεια ο Bergman δέχτηκε τη θέση του γενικού οικονομικού διευθυντή της Health Management Inc .

Ως οικονομικός διευθυντής ο Bergman είχε πολλές συναντήσεις με τον Hotte για τα λογιστικά και οικονομικά θέματα της εταιρίας. Τον Ιουνίου του 1995 Bergman ανακοίνωσε ότι η μετοχή της εταιρία επρόκειτο να κατρακυλήσει κάτω από το 1,00 δολάριο ανά μετοχή. Ο Bergman δέχτηκε να παρατυπήσει και έτσι μαζί με τον Hotte εργαστήκαν στον στόχο για

επίτευξη κέρδους και την δημιουργία μιας κερδοφόρας απογράφης ώστε να παραμείνει η τιμή της μετοχή τους σταθερή. Έτσι ο Bergman αύξησε την απογραφή της 30 Απριλίου 1995 με περίπου 1.800.000 δολάρια .δικαιολόγησε ένα μέρος από αυτό το ποσό επινοώντας ψεύτικες εγχώριες μετακομίσεις σε μια προσπάθεια να ξεγελάσει την ελεγκτική εταιρία και να καλύψει την απάτη της απογράφης από τους ορκωτούς λογιστές.

Τα υπόλοιπα 1,3 εκατομμύρια δολάρια από τον ψεύτικο ποσό δικαιολογήθηκαν σε μια ψεύτικη μεταφορά που έγινε από την Health Management Inc μεταξύ της αποθήκης HMI που βρισκόταν στο Πίτσμπουργκ και της αποθήκης HMI στη Νέα Υόρκη.

Οι δυο τους Bergman και Hotte επινόησαν μια ψεύτικη ιστορία ώστε να δικαιολογήσουν το κενό του ποσού των 1,3 εκατομμυρίων ευρώ. Ένα φορτηγό γεμάτο ναρκωτικά φάρμακα, τα ακριβότερα φάρμακα στο τομέα της φαρμακολογίας, αξίας 1,3 εκατομμυρίων ευρώ ,κινούμενο από την μια αποθήκη στην άλλη κατά την διάρκεια της απογραφής κράτησε μακριά τα φάρμακα από την απογραφή, επομένως και την αξίας τους. Όταν το φορτηγό έφτασε την επομένη στην αποθήκη της Νέα Υόρκης η καταμέτρηση της απογράφης είχε ολοκληρωθεί. Κάποιο μέρος του προσωπικού της εταιρίας , για την ακρίβεια 7 εργαζόμενοι, ο οδηγός και φαρμακοποιοί, έλαβαν χρηματικά ποσά και συγκεκριμένες οδηγίες για ν πείσουν με τα λεγόμενα τους ελεγκτές της BDO Seidman.

Στα τέλη του Ιουνίου 1995 άρχισε ο έλεγχος της εταιρίας. Επικεφαλής του έλεγχου ήταν η Mei-Ya-Tsai, που προβληματίστηκε από την ξαφνική αύξηση της απογράφης με το υποτιθέμενο ποσό του 1.800.000 δολαρίων, από την διέλευση των φαρμάκων από την μια αποθήκη στην άλλη, αντιπροσώπευε το 20% της συνολικής απογράφης. Επιπλέον το γεγονός ότι η μεταφορά έγινε με ιδιωτικό αμάξι και όχι με εξουσιοδοτημένο ,όπως γινόταν συνήθως, τόνωνε τις υποψίες.

Μια εβδομάδα πριν από τον έλεγχο η HMI δημοσίευσε τα καθαρά κέρδη της. Κατά αυτόν τον τρόπο όταν η εταιρία δημοσιεύοντας τα κέρδη της πριν την ολοκλήρωση του έλεγχου ασκεί μεγάλη πίεση στους ελεγκτές ενώ οι ελεγκτές επιμένουν στο χαμηλότερο κάδο μπορεί να προκληθεί σύγχυση στην επενδυτική αγορά και να έχει ως αποτέλεσμα την απότομη πτώση της μετοχής του πελάτη. Όμως ο διεξοδικός και λεπτομερής έλεγχος συνεχιστικέ από την ομάδα της ελεγκτικής εταιρίας, BDO Seidman. Τον Δεκέμβριο του 1995 από μια τυχαία συνομιλία αποκαλύπτεται η απάτη σε ένα στέλεχος της HMI, τον P. Jurewich. Ο ίδιος ενημέρωσε τον νομικό σύμβουλο της HMI και το διοικητικό συμβούλιο. Ο Hotte δήλωσε αγνοία και κάλεσε υποχρεωτικά εισαγγελέα.

Τον Φεβρουάριο του 1996 η HMI εξέδωσε δελτίο τύπου αναφέροντας τις παραποιήσεις και τις παρατυπίες στα λογιστικά της βιβλία. Η τιμή μετοχής της εταιρίας

βυθίστηκε κάτω από τα 0,50 σεντς. Ακολούθησαν αγωγές και δίκες. Ο Bergman συνεργάστηκε και απαλλάχτηκε ενώ ο Hotte καταδικάστηκε σε 9 χρόνια φυλάκισης σε ομοσπονδιακή φυλακή και πρόστιμο 250.000 δολαρίων.

6.6 LEHMAN BROTHERS HOLDINGS INC

Οι αδελφοί Lehman, Herry, Emanuel, και Mayer, εγκαταστάθηκαν το 1844 στην Αλαμπάμα και ίδρυσαν ένα μικρό κατάστημα με είδη μονοπωλίου. Σιγά σιγά κατάφεραν να κυριαρχήσουν εμπορικά στο εμπόριο βαμβακιού των νότιων πολιτειών, που αντιπροσώπευε τα τρία τέταρτα (3/4) της παγκόσμιας παραγωγής βαμβακιού.

Υστέρα από την διέλευση του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου η ζήτηση βαμβακιού έδωσε μεγάλα κέρδη. Το 1970 ανοίγουν νέο γραφείο στην Νέα Υόρκη. Εισήχθησαν στο χρηματιστήριο και με την θέση που κατείχαν χρησιμοποίησαν την εμπειρία τους από το πιστωτικό και τραπεζικό σύστημα στην κερδοφορία μια επενδυτικής τράπεζας.

Η Lehman Brothers στις αρχές της δεκαετίας του 90' άρχισε τις αγορές παραγώγων. Τα παράγωγα έφεραν υψηλά κέρδη στην επενδυτική τράπεζα, όμως οι κίνδυνοι ήταν μη διαχωρίσιμοι. Σύμφωνα με ένα άρθρο του S. Labaton (New York Times, 17/6/2009) αναφέρει ότι «ο πρόεδρος Ομπαμα ελέγχοντας τις αγορές κινητών αξιών του 2009τιδ χαρακτήρισε σαν μια άγρα ανάληψη κίνδυνου». Η Lehman Brothers βρισκόταν σε οικονομική ακμή. Οι αγορές των παράγωγων αυξαινότουσαν. Την ίδια εποχή αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί στην αγορά στεγαστικών δανείων, ομολογίες που διασφαλίζονται με υποθήκες σε κατοικίες, δηλαδή οι δόσεις των ενυπόθηκων ακινήτων χρησιμοποιούνται για την εξόφληση των ομολογιών.

Το ύψος των στεγαστικών δανείων το 2006 ξεπέρασε στις ΗΠΑ τα 200 τρισεκατομμύρια δολάρια, και είχαν σαν κάλυψη τα Credit default swap (Συμβάσεις ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης) .⁹ Σαν αποτέλεσμα συνέβαλε στην παράκαμψη των χρηματοπιστωτικών περιορισμών, και στην εξάπλωση στεγαστικών δανείων σ' ολόκληρο τον κόσμο,(σύμφωνα με τον I. Χρισοβιτσιωτη). Η αυξημένη ζήτηση στεγαστικών δανείων

⁹ Credit default swap: είναι συμβάσεις ανταλλαγής στην οποία ο αγοραστής της, πραγματοποιεί μια σειρά πληρωμών προς τον αντισυμβαλλόμενο πωλητή. Ως αντάλλαγμα δέχεται εφάπαξ πληρωμής σε περίπτωση που κάποιο πιστωτικό μέσο (δάνειο, ομόλογο) χαρακτηριστεί από αθέτηση του επενδύτη(πτώχευση, αδυναμία πληρωμής κτλ)

στην επέκταση της παροχής δανείων σε ιδιώτες χωρίς πιστοληπτική δυνατότητα. Οι υψηλού κινδύνου δανειολήπτες είναι ένα σύνηθες φαινόμενο. Όμως το 2008 είχαμε μια απρόσμενη αλλά λογική μείωση των στεγαστικών δανείων κατά 50%.

Είναι γνωστό ότι επιχειρήσεις που ανήκουν στον τραπεζικό κλάδο έχουν συνήθως χαμηλότερη απόδοση ενεργητικού από παθητικού έναντι άλλων επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις λοιπόν αυτές είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση¹⁰ έτσι ώστε να είναι σε θέση να προσφέρουν στους μετόχους τους απόδοση ιδίων κεφαλαίων παρόμοια με τις άλλες επιχειρήσεις. Αλυσιδωτά όμως, όταν χρησιμοποιείται μεγάλη χρηματοοικονομική μόχλευση στις δραστηριότητες μιας επιχείρησης τότε διάφορες μεταβολές στα καθαρά λειτουργικά κέρδη, επιφέρουν μεγαλύτερες μεταβολές στα κέρδη ανά μετοχή, άρα και στην απόδοση ιδίων κεφαλαίων (Αν λοιπόν συσχετίσουμε την μεταβλητότητα αυτή με τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο, τότε βλέπουμε γιατί η χρηματοοικονομική μόχλευση αποτελεί δίκικοπο μαχαίρι).

Έτσι η εταιρία πρότεινε τον μηχανισμό σταθερού συντελεστή μόχλευσης. Έτσι το πρώτο τρίμηνο του 2008 η τιμή της μετοχής αυξήθηκε κατά το μισό (50%) και επέφερε μεγάλα κέρδη στα στελέχη του διοικητικού συμβουλίου. Ο Richard Fuld διευθύνων σύμβουλος της Lehman Brothers προχώρησε σε εφαρμογή ενός λογιστικού τεχνάσματος για να αποκρύψει τα χρέη, στοιχεία ύψους τρισεκατομμυρίων δολαρίων με την προσωρινή μεταφορά τους σε ισολογισμούς στο τέλος κάθε τριμήνου. Το τέχνασμα αυτό ορίζετε από τα διεθνή λογιστικά πρότυπα ως Repo 105, και ως αποτέλεσμα είχε την αλλοίωση του ισολογισμού. Κατά αυτόν τον τρόπο οι οικονομικές καταστάσεις της Lehman ήταν εσκεμμένες παραπλανητικές.

Η Ελεγκτική αρχή πτώχευση της Lehman χαρακτήρισε τα REPO 105 ως «λογιστικά κίνητρα σκοπό την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Στην έκθεση πτώχευσης που δημοσίευσε το 2010 συμπεραίνει ότι τα στελέχη της Lehman είχαν χρησιμοποιήσει συναλλαγές πολλών δισεκατομμυριούχων δολαρίων με λογιστικά κίνητρα για να καλύψουν οικονομικά στοιχεία της εταιρίας τους. Όμως ταυτόχρονα πλήττει και την και την ελεγκτική

¹⁰ μόχλευση : Η χρηματοοικονομική μόχλευση (financial leverage) είναι η διαδικασία ανάληψης χρέους με σκοπό την έναρξη, συνέχιση ή επέκταση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μια επιχείρηση ή οργανισμός θεωρούμε ότι κάνει ιδιαίτερη χρήση χρηματοοικονομικής μόχλευσης αν επιδιώκει χρηματοδότηση μέσω ξένων κεφαλαίων έναντι ιδίων κεφαλαίων

εταιρία της Lehman. Φέροντας την ως γνώστη των παραποιημένων συναλλαγών και θεωρώντας την υπεύθυνη για τις απώλειες των μετόχων και πιστωτών της Lehman Brothers.

Η ελεγκτική εταιρία της Lehman ήταν η Ernst & Young μια από τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρίες παγκοσμίως και ήταν υπεύθυνη για τον έλεγχο της Lehman από το 1994 μέχρι το 2008. Η Ernst & Young (E&Y) κατηγορήθηκε και της ασκηθήκαν διώξεις εναντίον της. Η Ελεγκτική Αρχή είχε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία στη κατοχή που δήλωναν την παράληψη των καθηκόντων της E&Y για να την έρευνα της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων της Lehman για τα 2 πρώτα τρίμηνα του και για την μη ενημέρωση των υπευθύνων στο τομέα της διαχείρισης και της επιτροπής έλεγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: « ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΤΩΝ»

7.1 Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείτε μία συνεχόμενη αύξηση των σκανδάλων από λογιστικές απατές. Ως αποτέλεσμα την διοχέτευση μεγάλου ποσοστού χρηματικών κεφαλαίων στις τσέπες των ανώτατων διοικούντων των εταιριών, συνήθως μαζί με το διοικητικό συμβούλιο της εταιρίας. Η ανάγκη πρόβλεψης ή εντοπισμού της απάτης δημιούργησε καινούργιες νομοθετικές διατάξεις στο νομικό και λογιστικό πλαίσιο της χώρας ,κανόνες και πρότυπα που ενίσχυσαν τον ρόλο της Ελεγκτικής εργασίας και της έδωσαν την δύναμη για την επίτευξη του έργου της.

Η Ελεγκτική ορίζεται ως το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών που έχουν ως στόχο την ορθή χρήση της λογιστικής στα οικονομικά της καθώς επίσης, την εξακρίβωση της σωστής χρήσης των λογιστικών βιβλίων, των οικονομικών καταστάσεων της, και την διαπίστωση παραλείψεων ή παραποιήσεων των οικονομικών και λογιστικών στοιχείων.

Ένας έλεγχος είναι η ανεξάρτητη εξέταση και έκφραση μιας γνώμης για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μια οντότητας. Ο σκοπός της οντότητας μπορεί να είναι η απόκτηση κέρδους η και όχι . Ο σωστός και συστηματικός έλεγχος τόσο από την ίδια την εταιρίας όσο και από εξωτερικούς παράγοντες είναι η μοναδική λύση στην εξίσωση του προβλήματος των λογιστικών απατών.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να διευκρινίσουμε την σωστή λειτουργία της ελεγκτικής αρχή καθώς και τον σωστό τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου της παραποίησης οικονομικών καταστάσεων και των λογιστικών απατών.

7.2 Είδη Ελέγχου

Τα είδη έλεγχου που ορίζονται από την διεθνή νομοθεσία της ελεγκτικής αρχής αλλά και από την ίδια την πρακτική εργασία του ελέγχους, για τη σωστή πρόβλεψη και καταπολέμησης των λογιστικών απατών, σύμφωνα με τον Παπαστάθης Π.(2003) μπορούμε

να τα ταξινομήσουμε σε δυο ομάδες:

- ✓ τον εσωτερικό έλεγχο που ξεκινάει από την επιμέλεια της ίδιας της επιχείρησης,
- ✓ και τον εξωτερικό έλεγχο. Δηλαδή τον έλεγχο που προκύπτει από τα ελεγκτικά όργανα του κράτους και από τις ελεγκτικές εταιρίες με τους ορκωτούς λογιστές.

Ο εσωτερικός έλεγχος γίνεται από ειδικευμένο προσωπικό, το οποίο έχει σχέσεις οικονομικής εξάρτησης με την υπό έλεγχο επιχείρηση. Ο εσωτερικός έλεγχος πρόκειται για διαρκή προληπτικά μέτρα που εκτελούνται σε ολόκληρο το λογιστικό σχέδιο.

Αντίθετα οι εξωτερικοί έλεγχοι τίθενται έπειτα από συμφωνία με επαγγελματίες πραγματογνώμονες της ελεγκτικής εργασίας, ελεγκτές που είναι ανεξάρτητοι από την ελεγχόμενη εταιρία. Οι συγκεκριμένοι έλεγχοι είναι κυρίως κατασταλτικής μορφής ενώ διενεργούνται κατά περιόδους ή συμπληρωματικά με τον εσωτερικό έλεγχο και είναι απαραίτητοι και υποχρεωτικοί για κάποιες περιπτώσεις εταιριών οι οποίες είναι υποχρεωμένες στις δημοσίευση των αποτελεσμάτων τους (π.χ ανώνυμες εταιρίες Α.Ε)

Αν υποθέσουμε ότι έχουμε έναν πίνακα στον οποίο καταγράφονται όλες οι απαραίτητες μορφές έλεγχου τότε θα βλέπαμε ότι ένα απλώς αλλά αποτελεσματικός έλεγχος χωρίζεται σε πολλά αλλά κομμάτια διαφορετικών μορφών έλεγχου.

- ✓ Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων.

Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται με απώτερο σκοπό τη διαμόρφωση και έκφραση γνώμης για τοκετό πόσο οι καταστάσεις αυτές έχουν συνταθεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές της λογιστικής .

- ✓ Έλεγχοι συμμόρφωσης .

Ο σκοπός του έλεγχου συμμόρφωσης είναι ο καθορισμός του κατά πόσο ο ελεγχόμενος συμμορφώνεται με συγκεκριμένους κανόνες

- ✓ Έλεγχοι οικονομικού εγκλήματος και άπατης.

Η ελεγκτική της άπατης είναι ένα σχετικό νέο πεδίο στην επαγγελματική ελεγκτική αρχή μεγάλη αύξηση του οικονομικού εγκλήματος, της απάτης, των καταχρήσεων και δόλιων πράξεων στον ιδιωτικού τομέα δημιουργούν την ανάγκη ειδικού έλεγχου σε ειδικά θέματα.

Σύμφωνα με την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) η ελεγκτική αρχή και όλοι οι ελεγκτικοί φορείς που την απαρτίζουν ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες και αρχές, οι οποίες ορίζονται από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ), που μεταξύ άλλων αναφέρονται στις ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με την απάτη, σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων. Με βάση τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου ο ελεγκτής

πρέπει να είναι σε θέση να ξεχωρίσει τα σφάλματα στις οικονομικές καταστάσεις, τα οποία μπορεί να προκύψουν είτε από απάτη είτε από λάθος. Το διακριτικό στοιχείο μεταξύ απάτης και λάθους είναι το εάν η υποκείμενη ενέργεια που καταλήγει στο σφάλμα των οικονομικών καταστάσεων είναι εκούσια ή ακούσια.

Αν και η απάτη είναι μια ευρεία νομική έννοια, για τους σκοπούς των ΔΠΕ, ο ελεγκτής ενδιαφέρεται για την απάτη που προκαλεί ένα ουσιώδες σφάλμα στις οικονομικές καταστάσεις. Δύο τύποι εκούσιων σφαλμάτων αφορούν τον ελεγκτή:

- ✓ σφάλματα που είναι αποτέλεσμα απατηλής χρηματοοικονομικής αναφοράς
- ✓ και σφάλματα που είναι αποτέλεσμα κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων.

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι να εντοπίσει και να εκτιμήσει τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης στις οικονομικές καταστάσεις. Να αποκτά επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τους εκτιμώμενους κινδύνους σφάλματος, μέσω σχεδιασμού και εφαρμογής κατάλληλων αντιδράσεων. Ο ελεγκτής πρέπει να αντιδρά κατάλληλα σε περίπτωση απάτης ή σε υποψία απάτης που εντοπίζεται κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Μολονότι ο ελεγκτής μπορεί να υποπτεύεται ή, σε σπάνιες περιπτώσεις, να εντοπίζει την ύπαρξη απάτης, ο ίδιος δεν προσδιορίζει νομικά εάν η απάτη έχει πράγματι συμβεί. (Αναφ: Παρ. Α1–Α6). Όμως ο έλεγχος από μόνος του μετά δεν είναι αρκετός. Το κράτος με ειδική νομοθεσία περί λογιστικών απατών και παραποιήσεων λογιστικών οικονομικών καταστάσεων και με αυστηρές κυρώσεις στους παραβάτες έχει δημιουργήσει ένα θετικό θεσμικό πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου της ελεγκτικής.

Επίσης το κράτος για να έχει περισσότερο στον έλεγχο του τις άπατες και τις παρατυπούσες που γίνονται προχώρησε στην δημιουργία ειδικών τμημάτων έλεγχου . τέτοιες υπηρεσίες είναι η υπηρεσία οικονομικής αστυνομίας και δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος, το Σώμα Δίωξης οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου και Επανελέγχου.

7.3 Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος

Στα πλαίσια καταπολέμησης των σύγχρονων μορφών φοροδιαφυγής, η κυβέρνηση προχώρησε το 2011 στη συγκρότηση ενός ακόμη ελεγκτικού οργάνου, την υπηρεσία οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε.),

αποτελούμενη από Επιτελείο, ως αυτοτελούς κεντρικής υπηρεσία επίπεδου Αστυνομικής Διεύθυνσης, υπαγόμενη στο αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας.

Η Υποδιεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας έχει ως αποστολή την πρόληψη ,έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων ιδίως όσον τελέστηκαν σε βάρος του Δημόσιου και της εθνικής οικονομίας ή εμφανίζουν χαρακτήρα οργανωμένου εγκλήματος¹¹

Το προσωπικό της Υποδιεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας ενεργώντας προκαταρκτική εξέταση ή προανακριτική στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της έχει δικαίωμα άμεσης πρόσβασης στα αρχεία κάθε Υπηρεσίας στο Υπουργείο Οικονομικών ,με απευθείας διασύνδεση (online), μέσω ασφαλούς ηλεκτρονικού συστήματος επικοινωνίας (ELENXIS). Με την ολοκλήρωση της προανακριτικής ή της προκαταρκτικής εξέτασης ή των ερευνών που διενήργησε για φορολογικά ή τελωνειακά αδικήματα, εφόσον προκύπτουν παραβάσεις που επισύρουν διοικητικές κυρώσεις, αρμοδιότητας Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών ,ενημερώνει άμεσα τις Υπηρεσίες αυτές. Η γνωστοποίηση των παραβάσεων γίνεται με την διαβίβαση στις καθ' ύλη και κατά τόπο αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών των αναγκαίων στοιχείων από τα οποία προκύπτει η τέλεση των διοικητικών παραβάσεων.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι τόσο το ΣΔΟΕ όσο και η Οικονομική Αστυνομία ,δεν έχουν αρμοδιότητα έκδοσης καταλογιστικών πράξεων και αποφάσεων επιβολής προστίμων, αλλά περιορίζονται στην σύνταξη των ελέγχων, στις οποίες καταγράφουν ,τα αποτελέσματα των ελέγχων, στις αρμόδιες ΔΥΟ για την έκδοση και κοινοποίηση των καταλογιστικών πράξεων και προστίμων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική καθυστέρηση για την ολοκλήρωση των ελεγκτικών διαδικασιών για την βεβαίωση και είσπραξη των φόρων.

7.4 Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ)

Μια από τις βασικές και σημαντικότερες υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν για είναι η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) για την καταπολέμηση, στην αρχή της φοροδιαφυγής αλλά και λίγα χρόνια αργότερα στις καταπολεμήσεις κάθε είδους φορολογικής, λογιστικής άπατης. Ιδρύθηκε από το υπουργείο οικονομικών και άρχισε να

¹¹ πηγή: Κ.Β.Σ άρθρο 31 Π.Δ 9/21-2-2011

λειτουργεί το 1997.

Αποστολή της νέας υπηρεσίας ήταν η πάταξη της φοροδιαφυγής αλλά επίσης μια από τις πρωταρχικές αρμοδιότητες της ήταν η διερεύνηση και δίωξη άλλων οικονομικών εγκλημάτων, απατών, παραβάσεων και άλλων παρανόμων πράξεων.¹²

Στις αρμοδιότητες του ΣΔΟΕ περιλαμβάνονται:

- ✓ Η έρευνα, ο εντοπισμός και η καταστολή οικονομικών παραβάσεων ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας, όπως η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), οι απάτες και παρατυπίες, οι παραβάσεις που σχετίζονται με προμήθειες, επιδοτήσεις και επιχορηγήσεις, οι παράνομες χρηματιστηριακές και χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και γενικά οι οικονομικές απάτες σε βάρος των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξάρτητα από τον τόπο τέλεσης.
- ✓ Ο προληπτικός έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας καθώς και ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος, ιδίως στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, με έμφαση στον Φ.Π.Α., καθώς και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων της τελωνειακής νομοθεσίας.
- ✓ Η έρευνα, αποκάλυψη και καταπολέμηση παράνομων συναλλαγών, απατών και δραστηριοτήτων, που διενεργούνται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων, του διαδικτύου και νέων τεχνολογιών.
- ✓ Η πρόληψη, δίωξη και καταπολέμηση άλλων παραβάσεων, όπως παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και εκρηκτικών, πρόδρομων και ψυχοτρόπων ουσιών, τοξικών και επικίνδυνων ουσιών (ραδιενεργά και πυρηνικά υλικά, τοξικά απόβλητα κ.λ.π.), αρχαιοτήτων και πολιτιστικών αγαθών.
- ✓ Η επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου με διενέργεια ελέγχων για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του λαθρεμπορίου.
- ✓ Η προστασία, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες, του αιγιαλού και της παραλίας, ως και των ανταλλάξιμων και δημόσιων κτημάτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών, από τις αυθαίρετες καταπατήσεις και κατασκευές επ' αυτών.

Ακολουθεί ενδεικτικός (μη πλήρης) κατάλογος υποθέσεων που διερευνά το ΣΔΟΕ:

- ✓ ελεύθεροι επαγγελματίες που αποκρύπτουν εισοδήματα στην φορολογική τους

¹² πηγή: http://el.wikipedia.org/wiki/Σώμα_Δίωξης_Οικονομικού_Εγκλήματος

- δήλωση (π.χ. γιατροί, συμβολαιογράφοι, καλλιτέχνες, κλπ)
- ✓ χρηματισμοί στις προμήθειες των νοσοκομείων
 - ✓ χρηματισμοί στις προμήθειες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας
 - ✓ παράνομες επιστροφές ΦΠΑ
 - ✓ φοροδιαφυγή μέσω μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων σε υπεράκτιες εταιρείες (offshore)
 - ✓ λαθρεμπόριο καυσίμων
 - ✓ πλασματικές συνταγογραφήσεις και άλλα εγκλήματα σε βάρος των ασφαλιστικών ταμείων

7.5 Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου και Επανελέγχου

Τα ειδικά συνεργεία έλεγχου συγκροτούνται με απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών και αποτελούνται από εφοριακούς υπαλλήλους και ο σκοπός τους είναι διενέργεια προληπτικών ελέγχων ,τακτικών ελέγχων ή επανελέγχων.

Επίσης, τείνουν να αποτελέσουν το πιο σταθερό μηχανισμό ελέγχου αφού τις τελευταίες δεκαετίες με αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών γίνονται πλήθη ελέγχων με σκοπό τον οριστικό έλεγχο συγκεκριμένων οικονομικών υποθέσεων σοβαρότατων οικονομικών εγκλημάτων.

Γίνεται αντιληπτό ότι όσο συγκλίνει ο κλοιός προς την αντιμετώπιση των απατών, τόσο πιο δύσκολη είναι η δυνατότητα πράξης της απάτης και της οικονομικής παρανομίας.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την διαδικασία δημιουργίας αυτής της πτυχιακής εργασίας και την αναζήτηση πληροφοριών, μας έδωσε την δυνατότητα να αποκτήσουμε γνώσεις για τις λογιστικές άπατες που δεν είχαμε στο παρελθόν. Δημιουργήθηκε δηλαδή μια κριτική σκέψη και ένας προβληματισμός πάνω στην επίλυση του φαινομένου αυτού.

Πάντα ότι και να γίνει, και να αλλάξει ο άνθρωπος θα προσπαθεί να βρει τρόπους να ‘παρανομήσει’. Με την ανάγκη κατάρρευσης αυτού του απαρχαιωμένου συστήματος, και την αλλαγή, από μεριάς πολιτών, “φιλοσοφίας”, όλοι μαζί πρέπει να προσπαθήσουμε τόσο για το ατομικό όσο και για το συνολικό καλό, να αλλάξουμε αυτόν τον φαύλο κύκλο οικονομικής παρανομίας και απάτης.

Ο τρόπος επίτευξης για την αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά την λογιστική απάτη είναι η πρόληψη. Οι Anthony M. Lendez και J. Korevec στο έργο τους αναφέρουν ότι για να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη της άπατης θα πρέπει να συμβάλει και η διοίκηση, δημιουργώντας ένα θετικό περιβάλλον ελέγχου αλλά και προσλαμβάνοντας έμπιστα άτομα τα οποία θα τα εκπαιδεύσει ευαισθητοποιώντας τους στο θέμα της απάτης .

Πρώτον, παίρνοντας το έναυσμα από τους παραπάνω επιστήμονες πρέπει αρχικά η επιχείρηση και η διοίκηση να έχει θετικό περιβάλλον ελέγχου. Σκοπεύοντας στην ενίσχυση ενός τέτοιου περιβάλλοντος, τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου αλλά παράλληλα και η επιτροπή ελέγχου πρέπει να δείξουν μια σωστή στάση απέναντι στον εσωτερικό έλεγχο της επιχείρησης, όπως και στην διαδικασία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης συμπεριλαμβανομένης και της επίδειξης υψηλών ακεραιοτήτων και θετικών ηθικών αξιών.

Ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα αξιόπιστο λογιστικό σύστημα , επαρκείς πολιτικές και διαδικασίες έλεγχου αλλά και επιπρόσθετες πολιτικές για την εξασφάλιση της ορθής διαφύλαξης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης . Επιπρόσθετα απαιτούμενες είναι και οι σαφώς καθορισμένες λογιστικές και δημοσιονομικές πολιτικές εκθέσεων.

Η επιτροπή ελέγχου θα πρέπει να καταλάβει πλήρως τις λειτουργίες της επιχείρησης καθώς και τις λογιστικές πολιτικές της. Θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στους ελέγχους που πραγματοποιεί το τμήμα εσωτερικού έλεγχου της επιχείρησης όπως επίσης και στον ετήσιο έλεγχο που εκτελείται από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Δεύτερον οι νέες προσλήψεις θα πρέπει να ελέγχονται αποτελεσματικά μέσω ενός κατάλληλου ιστορικού ελέγχου. Κάποιες φορές η ανασκόπηση των ιστορικών χαρακτηριστικών πίστωσης των νέων υπαλλήλων είναι δυνατόν να αποκαλύψει ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά τα οποία να μην είναι τα ιδανικά για την ανοιχτή θέση εργασίας.

Για ευαίσθητες θέσεις όπως για παράδειγμα η θέση των διευθυντών των εκάστοτε τμημάτων ή και αυτές των ελεγκτών θα πρέπει να εξεταστεί από την επιχείρηση η περίπτωση της χρήσης μιας εξωτερικής υπηρεσίας η οποία θα μπορέσει να την βοηθήσει να αποκτήσει τις πληροφορίες που χρειάζεται αναφορικά με το επαγγελματικό ιστορικό των ενδιαφερόμενων για την θέση υπάλληλων, με τα στοιχεία της εκπαίδευσης του, με τα επαγγελματικά διπλώματα που τυχόν κατέχει, με συστάσεις, με το ποινικό του μητρώο, με το στρατιωτικό του αρχείο όπως επίσης και με το αρχείο οδήγησης του.

Το προσωπικό που είναι υπεύθυνο για τις συνεντεύξεις των υποψηφίων θα πρέπει να είναι καταλλήλως εκπαιδευμένο. Όχι μόνο θα πρέπει να γνωρίζουν ποιες ερωτήσεις επιτρέπονται να γίνουν και κάποιες όχι, αλλά θα πρέπει επιπρόσθετα να κατέχουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την ανίχνευση υπεκφυγών και παραπλανητικών απαντήσεων.

Εξαιτίας του κινδύνου ύπαρξης πιθανών διαφορών, οι προηγούμενοι εργοδότες της εταιρίας δεν θα αποκαλύψουν αρνητικές πληροφορίες για πρώην υπαλλήλους τους. Ωστόσο, είναι δυνατόν να εκφράσουν εθελοντικά μια θετική άποψη απέναντι στους υποψηφίους υπαλλήλους, το οποίο μπορεί να είναι πιο παρήγορο από το να παρέχουν απλά τις ημερομηνίες της απασχόλησης τους.

Τρίτον θα πρέπει να γίνει γνωστό στο προσωπικό της επιχείρησης ποια θεωρείται αποδεκτή συμπεριφορά και ποια μη, κατά προτίμηση μέσω της ευαισθητοποίησης τους αναφορικά με το κομμάτι της διαπράξεις απάτης. Θα πρέπει ασφαλώς να γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να ενεργήσουν εάν παρατηρήσουν κάποιον να επιδίδεται σε συμπεριφορά που δεν είναι σύμφωνη με τις πολιτικές της επιχείρησης και επιπλέον θα πρέπει εάν υπάρχει κώδικας ηθικής της επιχείρησης να είναι εξοικειωμένοι με αυτόν.

Η ευαισθητοποίηση περί απάτης μπορεί να πραγματοποιηθεί ως μέρος του επαγγελματικού προσανατολισμού των εργαζομένων αλλά και σε συνεχιζόμενη βάση διαμέσου διαλέξεων, εκπαιδευτικών ταινιών και αρμόδιων συνεργείων. Κατ' ελάχιστο, η ευαισθητοποίηση αυτή θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες αναφορικά με:

- ✓ Τις πράξεις ή και τις παραλείψεις που απαγορεύονται από τις πολιτικές της εταιρίας και από τους νόμους και κανονισμούς που είναι σύμφωνοι με την λειτουργία της επιχείρησης.

✓ Τον τρόπο με τον οποίο τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι επηρεάζονται δυσμενώς από την διάπραξη απάτης.

✓ Το πώς θα αποφευχθούν πιθανές καταστάσεις συμβιβασμού.

Στις μεγάλες επιχειρήσεις υιοθετείται ο γραπτός κανονισμός που παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες για το ποιος θα είναι ο υπεύθυνος για την διερεύνηση των ισχυρισμών της απάτης, για τον τρόπο με τον οποίο τέτοιου είδους έρευνες θα πρέπει να συντονίζονται εσωτερικά, για τις ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν εναντίον των δραστών της απάτης καθώς και για το ποιος θα είναι αυτός που θα κατέχει την εξουσία να εγκρίνει τέτοιου είδους ενέργειες.

Έτσι είναι καιρός να μπούνε νέοι σαφείς και σκληροί κανόνες σχετικά με την διαφανή διαχείριση των οικονομικών καταστάσεων και της λογιστικής διαδικασίας και να δοθούν πραγματικές εξουσίες στις αρμόδιες αρχές, για την ουσιαστική παρέμβαση και διόρθωση του ελεγκτικού έργου.

ΤΕΛΟΣ

Καφτάνης Β.

Κατσαρός Κ.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη Βιβλιογραφία:

- ✓ Baralexis S. (2004) «Creative accounting in small advancing countries: The Greek case», *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19 Iss: 3, pp.440 – 461
- ✓ Beidleman C. (1973) «Income Smoothing: The Role of Management», *The Accounting Review* Vol. 48, No. 4, pp 653 – 667
- ✓ Carcello, J.V. and Nagy, A.L. (2004), “Audit Firm Tenure and Fraudulent Financial Reporting”, *A Journal of Practice & Theory*, pp. 55-69
- ✓ Carcello, V.J. and Nagy, L.A. (2004), “Client size, auditor specialization and fraudulent financial reporting”, *Managerial Auditing Journal*, **19**(5), pp. 651–668
- ✓ Firth, M., Rui, O.M. and Wu, W. (2011), “Cooking the books: Recipes and costs of falsified financial statements in China”, *Journal of Corporate Finance*, **17**(2), pp. 371-390
- ✓ Gaganis, C. and Zopounidis, K. (2008), *Detecting False Financial Statements: Methodological Framework and Applications*, Klidarithmos
- ✓ Gerety, M. and Lehn, K. (1997), “The causes and consequences of accounting fraud”, *Managerial and Decision Economics*, **18**, pp. 587– 599
- ✓ Gowthorpe C. and Amat O. (2005) «Creative Accounting: Some Ethical Issues of Macro- and Micro-Manipulation». *Journal of Business Ethics*, Volume 57, Number 1, 55-64
- ✓ Jurinski, J. and Lippman, E. (1999), “Preventing financial fraud”, *Strategic Finance*, **80**(10), pp.64
- ✓ Karamanis, K. (2008), *Modern auditing: theory and practice in accordance with international auditing standards*, Athens
- ✓ Kazantzis, Ch. (2006), *Auditing and Internal auditing*, Business Plus, Pireaus Merriam Webster Unabridged, 2002, *Financial Statement Fraud*,
- ✓ Lendez Anthony M. and James J. Korevec (1999), «How to prevent and detect Financial Statement Fraud», *Journal of Corporate Accounting and Finance*, Vol.11 No.1, Pages 47-54
- ✓ Lendez Anthony M. and James J. Korovec (1999), «How to prevent and detect Financial Statement Fraud», *Journal of Corporate Accounting and Finance*, Vol.11

No.1, pages 47-54

- ✓ Pantelidis, P., Drogalas, G., Vitsiou, T. and Kesisi, E. (2011), “Internal Audit and Bank fraud”, *ESDO 2011*, Serres, Greece, Conference Proceedings
- ✓ Papadatou, T. (2005), *Internal and external control of Joint Stock Companies*, Sakoulas ed., Greece
- ✓ Papadatou, T. (2005), *Internal and external control of Joint Stock Companies*, Sakoulas ed., Greece
- ✓ Rezaee, Z. (2005), “Causes, consequences, and deterrence of financial statement fraud”, *Critical Perspectives on Accounting*, **16**(3), pp. 277–298
- ✓ Rezaee, Z. and Riley, R. (2009), *Financial Statement Fraud: Prevention and Detection*, John Wiley and Sons 2nd edition, pp. 102-104
- ✓ Schilit, H. (2002), *Financial Shenanigans: How to detect accounting gimmicks & fraud in financial reports*, New York: McGraw – Hill, pp 24-25
- ✓ Spathis, C., Doumpos, M. and Zopounidis, C. (2002), “Detecting Falsified Financial Statements: A Comparative Study Using Multicriteria and Multivariate Statistical Techniques”, *The European Accounting*,
- ✓ Spathis, Ch. (2002), ‘Detecting false financial statements using published data:some evidence from Greece’, *Managerial Auditing Journal of Auditing*, Vol.17 No.4, pp.179-191.
- ✓ Spathis, T. Ch. (2003), “Audit Qualification, Firm Litigation, and Financial Information: an Empirical Analysis in Greece”, *International Journal of Auditing*, **7**, pp. 71–85
- ✓ Wolfe D., Hernanson D. (2004). «The Fraud Diamond: Considering the Four Elements of Fraud». *THE CPA JOURNAL* vol.1 pp. 38-42

Ελληνική Βιβλιογραφία:

- ✓ Ζοπουνίδης Γ. «Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων», εκδ. Κλειδάριθμος, 2009, Αθήνα.
- ✓ Καζαντζής Χ. «Ελεγκτική και εσωτερικός έλεγχος», Business Plan, 2006, Αθήνα
- ✓ *Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων*
- ✓ *Παπαστάθης Π. (2003) Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις*
- ✓ *Παππάς Α. («Εισαγωγή στην ελεγκτική»). Εκδ. Μπένου , 1999, ΑΘΗΝΑ*

✓ Τσακλάγκανος Α. «Ελεγκτική». Εκδ. Κυριακίδης, 2005, Θεσσαλονίκη

Διαδικτυακοί τόποι:

http://en.wikipedia.org/wiki/Repo_105

JUMPUP “REPO ACCOUNTING UP FOR REVIEW. ACCOUNTAGE AGE, APRIL 8

WIKIPEDIA, HEALTH MANAGEMENT

WIKIPEDIA, WORLDCOM

WIKIPEDEIA, PARMALAT

WIKIPEDIA, Lehman Brothers Holdings

WIKIPEDIA, ENRON one of the biggest scandals in USA

WWW.BUSINESSDICTIONARY.COM

[WWW.EN.WIKIPEDIA.GR/WIKI/LEVERAGE \(FINANCE\)](http://WWW.EN.WIKIPEDIA.GR/WIKI/LEVERAGE_(FINANCE))

WWW.FOROLOGIKANEA.GR

WWW.GREEKECONOMISTSFORREFORM.COM

WWW.HELLENIC-FIU.GR

WWW.SDOE.GR

